

جدول شماره (۲-۶)

شرکت تولیدی.....

صورت قیمت تمام شده کالای ساخته شده و فروش رفته

برای سال منتهی به ۲۹ اسفند ماه سال ۱۳XX

ریال	ریال	ریال
xx		موجودی کالای در جریان ساخت ۱/۱
		اضافه می شود. هزینه های انجام شده طی دوره
		مواد مستقیم :
		موجودی مواد اول دوره
		اضافه می شود : مواد خریداری شده طی دوره
		مواد حاضر به مصرف
		کسر می شود : موجودی مواد پایان دوره
		مواد مصرف شده طی دوره
		کسر می شود : مواد غیر مستقیم مصرف شده
	xxx	مواد مستقیم مصرف شده طی دوره
	xxx	اضافه شود: کار مستقیم
	xx	اضافه شود: سربار ساخت جذب شده
xxxx		جمع هزینه های تولید طی دوره
xxxxx		قیمت تمام شده کالای در جریان ساخت طی دوره
xx		کسر می شود: موجودی کالای در جریان ساخت ۱۲/۲۹
xxxx		قیمت تمام شده کالای ساخته شده طی دوره
x		اضافه می شود : موجودی کالای ساخته شده ۱/۱
xxxxx		قیمت تمام شده کالای آماده برای فروش
xx		کسر می شود : موجودی کالای ساخته شده ۱۲/۲۹
xxxx		قیمت تمام شده کالای فروش رفته (قبل از کسر یا اضافه سربار جذب شده)
x		کسریا (اضافه) می شود . اضافه (کسر) سربار جذب شده
xxxx		قیمت تمام شده کالای فروش رفته

باتوجه به جدول فوق درسیستم هزینه یابی نرمال در گزارش بهای تمام شده کالای فروش رفته، کسر جذب سربرار به بهای تمام شده کالای فروش رفته اضافه می شود و اضافه جذب سربرار از بهای تمام شده کالای فروش رفته کسری گردد. در هر دو صورت نتیجه بدست آمده بهای تمام شده واقعی کالای فروش رفته خواهد بود.

اینک با ارایه یک مثال به تشریح مطالب فوق می پردازیم.

مثال: شرکت تولیدی مهران جهت محاسبه بهای تمام شده محصول از سیستم هزینه یابی سفارشات بر اساس روش هزینه یابی نرمال استفاده می نماید.

این شرکت به ساخت تابلوهائی با اندازه های مختلف اشتغال دارد، که با بکارگیری ورق های آهنی و رنگ و سایر مواد ساخته می شوند.

در تاریخ ۷/۱ دو سفارش دریافت می نماید و شماره های ۲۱ و ۲۲ را به آن اختصاص میدهد.

سفارش شماره ۲۱ ساخت ۴۰۰ عدد تابلو به اندازه ۶۰×۴۰ سانتی متر می باشد و باید تا تاریخ ۷/۲۵ به سفارش دهنده تحویل گردد. این سفارش جمعاً به مبلغ ۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال به فروش رسیده است.

سفارش به شماره ۲۲ ساخت ۷۰۰ عدد تابلو به اندازه ۱۰۰×۶۰ سانتی متر است و باید تا تاریخ ۸/۲۰ به سفارش دهنده تحویل گردد. این سفارش جمعاً به مبلغ ۹,۱۰۰,۰۰۰ ریال به صورت نسیه به فروش رسید.

سفارش ۲۱ و ۲۲ در دودایره برش و تکمیل ساخته می شوند، اطلاعات مربوط به این دو سفارش به قرار زیر است.

۷/۳ خرید ۸۰۰ ورق آهن جمعاً به مبلغ ۱۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال به طور نسیه.

۷/۴ خرید ۲/۰۰۰ کیلو رنگ و سایر مواد جمعاً به مبلغ ۴,۸۰۰,۰۰۰ ریال به طور نقد

سایر اطلاعات به قرار زیر است.

۱- صدور مواد مستقیم به تولید

تاریخ	دوایر	شماره سفارش	تعداد	شرح	مبلغ
۷/۵	برش	۲۱	۹۶ ورق	آهن	۱,۴۴۰,۰۰۰ ریال
۷/۵	برش	۲۲	۴۲۰ ورق	آهن	۳,۷۸۰,۰۰۰ ریال
۷/۵	تکمیل	۲۱	۲۰۰ کیلو	رنگ و سایر	۴۸۰,۰۰۰ ریال
۷/۵	تکمیل	۲۲	۵۰۰ کیلو	رنگ و سایر	۱۲۰,۰۰۰ ریال

۲- هزینه دستمزد باتوجه به خلاصه لیست حقوق و دستمزد و مطابق با کارت اوقات کار کارگران استخراج شده

است.

شماره سفارش	دایره برش	دایره تکمیل	جمع
دستمزد مستقیم از تاریخ ۷/۱۰ تا ۷/۵	۳۹۲,۰۰۰	۲۴۰,۰۰۰	۶۳۲,۰۰۰
دستمزد مستقیم از تاریخ ۷/۱۰ تا ۷/۵	۵۱۴,۵۰۰	۴۶۰,۰۰۰	۹۷۴,۵۰۰
دستمزد غیرمستقیم	۵۲,۰۰۰	-	۵۲,۰۰۰
دستمزد مستقیم از ۷/۱۸ تا ۷/۱۰	-	۲۵۰,۰۰۰	۲۵۰,۰۰۰
دستمزد غیرمستقیم	-	۲۶,۰۰۰	۲۶,۰۰۰

۳- سایر هزینه های غیرمستقیم واقعی انجام شده در دایره برش و دایره تکمیلی عبارت است از:

دایره برش	دایره تکمیلی
هزینه استهلاک ماشین آلات	۵۴,۰۰۰ ریال
هزینه بیمه های اجتماعی	۱۹۲,۰۰۰ ریال
هزینه بیمه کارخانه	۴۵,۰۰۰ ریال
	۱۵,۰۰۰ ریال
	۲۰۳,۰۰۰ ریال
	۲۲,۰۰۰ ریال

۴- سربار ساخت به صورت زیر جذب تولید می گردد. سربار ساخت جذب شده پس از تکمیل هر سفارش محاسبه و منظور می گردد.

الف - سربار ساخت جذب شده قسمت برش به نرخ ۷۰٪ دستمزد مستقیم

ب - سربار ساخت جذب شده دایره تکمیل به نرخ ۵۰٪ دستمزد مستقیم

۵- سفارش شماره ۲۱ در تاریخ ۷/۲۰ تکمیل و در تاریخ ۷/۲۵ به خریدار تحویل گردید و سفارش شماره ۲۲ در تاریخ ۸/۱۴ تکمیل شد و در ۸/۱۸ به خریدار تحویل گردید.
مطلوبست:

۱- ثبت کلیه عملیات در دفتر روزنامه و انتقال آن به حسابهای دفتر کل (T)

۲- تهیه و تنظیم دو کارت هزینه سفارش برای سفارشات ۲۱ و ۲۲ محاسبه بهای تمام شده هر سفارش و نیز محاسبه سودیازیان حاصل از تولید و فروش این سفارشات.
حل مثال:

دفتر کل	دفتر معین
ریال	ریال
۱۲,۰۰۰,۰۰۰	۱۲,۰۰۰,۰۰۰
	۷/۳-۱ کنترل موجودی مواد
	حسابهای پرداختی
	ثبت خرید ۸۰۰ ورق آهن بطور نسیه

۴,۸۰۰,۰۰۰	۴,۸۰۰,۰۰۰	۲-۷/۴ کنترل موجودی مواد بانک ثبت خرید رنگ و سایر مواد
۶,۹۰۰,۰۰۰	۱,۹۲۰,۰۰۰	۳-۷/۵ کنترل سفارشات در جریان ساخت سفارش ۲۱
۶,۹۰۰,۰۰۰	۴,۹۸۰,۰۰۰	سفارش ۲۲ کنترل موجودی مواد ثبت صدور مواد مستقیم به تولید
۱,۶۰۶,۵۰۰	۶۳۲,۰۰۰	۴-۷/۷ کنترل سفارشات در جریان ساخت سفارش ۲۱
۵۲,۰۰۰	۹۷۴,۵۰۰	سفارش ۲۲ کنترل سربار ساخت دایره برش دستمزد غیر مستقیم
۱,۶۵۸,۵۰۰	۵۲,۰۰۰	کنترل هزینه حقوق و دستمزد ثبت دستمزد مستقیم و غیر مستقیم سفارشات
۲۵۰,۰۰۰	۲۵۰,۰۰۰	۵-۷/۱۸ کنترل سفارشات در جریان ساخت سفارش ۲۲
۲۶,۰۰۰	۲۶,۰۰۰	کنترل سربار ساخت دایره تکمیل دستمزد غیر مستقیم
۲۷۶,۰۰۰	۲۶,۰۰۰	کنترل هزینه حقوق و دستمزد ثبت دستمزد مستقیم و غیر مستقیم سفارشات
۲۹۱,۰۰۰	۵۴,۰۰۰	۶-۷/۲ کنترل سربار ساخت دایره برش هزینه استهلاک ماشین آلات
	۱۹۲,۰۰۰	هزینه بیمه های اجتماعی
	۴۵,۰۰۰	هزینه بیمه کارخانه

	۵۴,۰۰۰	استهلاک انباشته ماشین آلات
	۱۹۲,۰۰۰	سازمان تامین اجتماعی
	۴۵,۰۰۰	پیش پرداخت بیمه
		<u>بت هزینه های غیرمستقیم واقعی دایره برش</u>

	۲۴۰,۰۰۰	۷/۲۴-۷ کنترل سربار ساخت دایره تکمیل
	۱۵,۰۰۰	هزینه استهلاک ماشین آلات
	۲۰۳,۰۰۰	هزینه بیمه های اجتماعی
	۲۲,۰۰۰	هزینه بیمه کارخانه
	۱۵,۰۰۰	استهلاک انباشته ماشین آلات
	۲۰۳,۰۰۰	سازمان تامین اجتماعی
	۳۲,۰۰۰	پیش پرداخت بیمه
		<u>ثبت هزینه های غیرمستقیم واقعی دایره تکمیل</u>

<u>دفتر کل</u>		<u>دفتر معین</u>
<u>ریال</u>	<u>ریال</u>	<u>ریال</u>
	۱,۱۰۹,۵۵۰	۸- کنترل سفارشات در جریان ساخت
		دایره برش:
		سفارش ۲۱ ۲۷۴,۴۰۰
		سفارش ۲۲ ۳۶۰,۱۵۰
		دایره تکمیل:
		سفارش ۲۱ ۱۲۰,۰۰۰
		سفارش ۲۲ ۳۵۵,۰۰۰
۶۳۴,۰۰۰		کنترل سربار ساخت دایره برش
۴۷۵,۰۰۰		کنترل سربار ساخت دایره تکمیل
		<u>ثبت سربار ساخت جذب شده سفارشات در دوایر</u>

محاسبات :

سربار ساخت جذب شده از حاصل ضرب مبنای واقعی در نرخ جذب سربار بدست می آید. واز آنجا که نرخ جذب سربار دایره برش معادل ۷۰٪ دستمزد مستقیم این دایره و نرخ جذب سربار دایره تکمیل معادل ۵۰٪ دستمزد مستقیم این دایره است. سربار ساخت جذب شده هر سفارش در هر یک از دواير برش و تکمیل به صورت زیر محاسبه می گردد.

$392,000 \times 70\% = 274,400$	سربار ساخت جذب شده سفارش ۲۱ در دایره برش
$514,500 \times 70\% = 360,150$	سربار ساخت جذب شده سفارش ۲۲ در دایره برش
$240,000 \times 50\% = 120,000$	سربار ساخت جذب شده سفارش ۲۱ در دایره تکمیل
$(460,000 + 250,000) \times 50\% = 355,000$	سربار ساخت جذب شده سفارش ۲۲ در دایره تکمیل
$274,400 + 360,150 = 634,550$	جمع سربار ساخت جذب شده دایره برش
$120,000 + 355,000 = 475,000$	جمع سربار ساخت جذب شده دایره تکمیل
$634,550 + 475,000 = 1,109,550$	جمع سربار ساخت جذب شده دواير

ریال	ریال	ریال
	۹,۸۶۶,۰۵۰	۹- موجودی کالای ساخته شده
۹,۸۶۶,۰۵۰		کنترل سفارشات در جریان ساخت
	۲,۹۴۶,۴۰۰	سفارش ۲۱
	۶,۹۱۹,۶۵۰	سفارش ۲۲
		ثبت بهای تمام شده سفارشات ساخته شده

ریال	ریال	ریال
	۹,۸۶۶,۰۵۰	۱۰- قیمت تمام شده کالای فروش رفته
۹,۸۶۶,۰۵۰		موجودی کالای ساخته شده
	۲,۹۴۶,۴۰۰	سفارش ۲۱
	۶,۹۱۹,۶۵۰	سفارش ۲۲
		ثبت قیمت تمام شده کالای فروش رفته

۲۹۱,۵۵۰	۱۱- کنترل سربار ساخت دایره برش
۲۰۹,۰۰۰	کنترل سربار ساخت دایره تکمیل
۵۰۰,۵۵۰	کسر یا اضافه جذب سربار
	ثبت بستن حسابهای کنترل سربار ساخت دواير

۵۰۰,۵۵۰	۱۲- کسر یا اضافه جذب سربار
۵۰۰,۵۵۰	قیمت تمام شده کالای فروش رفته
	<u>ثبت بستن حساب کسر یا اضافه جذب سربار با بهای تمام شده سفارشات فروش رفته</u>
۵,۰۰۰,۰۰۰	۱۳- ۷/۲۵ بانک
۵,۰۰۰,۰۰۰	فروش
	<u>ثبت بهای فروش سفارش ۲۱ به صورت نقد</u>
۹,۱۰۰,۰۰۰	۱۴- ۸/۲۰ حسابهای دریافتی
۹,۱۰۰,۰۰۰	فروش
	<u>ثبت بهای فروش سفارش ۲۲ به طور نسیه</u>

تذکره:

۱- برای هر یک از دواير توليدي حساب کنترل سربار ساخت جداگانه در نظر گرفته می شود و کلیه هزینه های غیرمستقیم واقعی مربوط به آن دایره به این حساب، بدهکاری می گردد. از سوی دیگر با استفاده از جدول تسهیم ثانویه و با بکارگیری یک مبنای مناسب، نرخ جذب سربار ساخت برای هر یک از دواير توليدي به صورت جداگانه محاسبه می گردد. از حاصل ضرب مبنای واقعی در نرخ جذب سربار ساخت هر دایره توليدي، سربار ساخت جذب شده آن دایره محاسبه می گردد.

۲- در پایان دوره مالی از مقایسه هزینه های واقعی سربار هر دایره با سربار ساخت جذب شده همان دایره، کسر یا اضافه جذب سربار مربوط به همان دایره بدست می آید.

اگر هزینه های واقعی سربار بیشتر از سربار ساخت جذب شده باشد، کسر جذب سربار و اگر هزینه های واقعی سربار کمتر از سربار ساخت جذب شده باشد اضافه جذب سربار خواهیم داشت. در واقع طرف بدهکار حساب کنترل سربار ساخت نشان دهنده هزینه های واقعی و طرف بستانکار حساب کنترل سربار ساخت نشان دهنده سربار ساخت جذب شده می باشد. مانده این حساب کسریا اضافه جذب سربار خواهد بود.

۳- برای بستن حساب کنترل سربار ساخت باید مانده این حساب به حساب کسریا اضافه جذب سربار منتقل گردد. در مثال مربوط به شرکت توليدي مهران که دارای دو دایره توليدي برش و تکمیل است، حساب کنترل سربار ساخت دایره برش مبلغ ۲۹۱,۵۵۰ ریال مانده بستانکار و حساب کنترل سربار ساخت دایره تکمیل مبلغ ۲۰۹,۰۰۰ ریال مانده بستانکار دارد. برای بستن این دو حساب باید آنها بدهکار شده و در مقابل حساب کسریا اضافه جذب سربار معادل جمع این دو مبلغ بستانکار خواهد شد.

- ۴- حساب کسریا اضافه جذب سربار که حسابی است، موقت به دو صورت بسته خواهد شد.
- الف - چنانچه مبلغ کسریا اضافه جذب سربار مبلغ قابل ملاحظه ای نباشد، به حساب قیمت تمام شده کالای فروش رفته منتقل می گردد. در این کتاب به همین صورت عمل خواهد شد.
- ب - اگر مبلغ کسریا اضافه جذب سربار مبلغ قابل ملاحظه ای باشد باید به نسبت سربار ساخت جذب شده و یا به نسبت مانده پایان دوره حسابهای کنترل سفارشات در جریان ساخت، حساب موجودی کالای ساخته شده و حساب قیمت تمام شده کالای فروش رفته بین این سه حساب سرشکن گردد. این موضوع سالهای بعد در سطوح بالاتر تحصیلی مورد مطالعه قرار خواهد گرفت.
- ۴- با فرض اینکه سفارش شماره ۲۱ به صورت نقد و سفارش ۲۲ به صورت نسیه به فروش رسیده باشد. ثبت های مربوط انجام شده است. (ثبت ۱۳ و ۱۴)
- ۵- شکل های شماره (۲-۶ و ۳-۶) دو کارت هزینه سفارش مربوط به سفارشات ۲۱ و ۲۲ می باشد.
- ۶- با کسریهای تمام شده سفارشات ۲۱ و ۲۲ از بهای فروش این دو سفارش، سودیای زیان حاصل از تولید و فروش آنها محاسبه می گردد.

$$۵/۰۰۰/۰۰۰ - ۲/۹۴۶/۴۰۰ = ۲/۰۵۳/۶۰۰$$

ریال سود ویژه سفارش ۲۱

$$۹/۱۰۰/۰۰۰ - ۶/۹۱۹/۶۵۰ = ۲/۱۸۰/۳۵۰$$

ریال سود ویژه سفارش ۲۲

حسابهای دفتر کل

کنترل سفارشات در جریان ساخت		کنترل موجودی مواد	
۹,۸۶۶,۰۵۰ (۹)	۶,۹۰۰,۰۰۰ (۳)	۶,۹۰۰,۰۰۰ (۳)	۱۲,۰۰۰,۰۰۰ (۱)
	۱,۶۰۶,۵۰۰ (۴)	<u>۹,۹۰۰,۰۰۰</u>	<u>۴,۸۰۰,۰۰۰</u> (۲)
	۲۵۰,۰۰۰ (۵)		۹,۹۰۰,۰۰۰ مانده
	<u>۱,۱۰۹,۵۵۰ (۸)</u>		
موجودی کالای ساخته شده		کنترل هزینه حقوق و دستمزد	
<u>۹,۸۶۶,۰۵۰ (۱۰)</u>	<u>۹,۸۶۶,۰۵۰ (۹)</u>	۱,۶۵۸,۵۰۰ (۴)	××××××
		<u>۲۷۶,۰۰۰ (۵)</u>	

کسر یا اضافه جذب سر بار		کنترل سر بار ساخت دایره برش	
۵۰۰,۰۵۰ (۱۱)	۵۰۰,۰۵۰ (۱۲)	۶۳۴,۵۵۰ (۸)	۵۲,۰۰۰ (۴)
			۲۹۱,۰۰۰ (۶)
			<u>۲۹۱,۵۵۰ (۱۱)</u>

قیمت تمام شده کالای فروش رفته		کنترل سر بار دایره تکمیل	
۵۰۰,۰۵۰ (۱۲)	۹,۸۶۶,۰۵۰ (۱۰)	۴۷۵,۰۰۰ (۸)	۲۶,۰۰۰ (۵)
			۲۴۰,۰۰۰ (۷)
			<u>۲۰۹,۰۰۰ (۱۱)</u>

فروش	
۵,۰۰۰,۰۰۰ (۱۳)	
۹,۱۰۰,۰۰۰ (۱۴)	

در صورتیکه کسر یا اضافه جذب سر بار کارخانه به قیمت تمام شده کالای فروش رفته بسته شود، صورت قیمت تمام شده کالای ساخته شده و فروش رفته به صورت جدول شماره (۵-۶) ارایه می گردد.

شکل شماره ۳-۶

کارت هزینه سفارش

نام مشتری
تعداد سفارش ۴۰۰ عدد تابلو
مشخصات سفارش ابعاد ۶۰×۴۰ باورق آهن

شماره سفارش ۲۱
تاریخ شروع ۱۳**/۷/۱
تاریخ تحویل ۱۳**/۷/۲۵

دایره برش بهای فروش یک واحد ۱۲,۵۰۰ ریال

سربار مستقیم			کار مستقیم			مواد مستقیم			
مبلغ	شرح	تاریخ	مبلغ	شرح	تاریخ	مبلغ	شرح	تاریخ	
۲۷۴,۴۰۰			۳۹۲,۰۰۰		۷/۵	۱,۴۴۰,۰۰۰	آهن ورق	۷/۵	
۲۷۴,۴۰۰			۳۹۲,۰۰۰			۱,۴۴۰,۰۰۰	جمع		
دایره تکمیل									
سربار ساخت			کار مستقیم			مواد مستقیم			
مبلغ	شرح	تاریخ	مبلغ	شرح	تاریخ	مبلغ	شرح	تاریخ	
۱۲۰,۰۰۰			۲۴۰,۰۰۰		۷/۸	۴۸۰,۰۰۰	رنگ	۷/۸	
۱۲۰,۰۰۰			۲۴۰,۰۰۰			۴۸۰,۰۰۰	جمع		
خلاصه هزینه ها									
جمع			دایره تکمیل			دایره برش			
۱,۹۲۰,۰۰۰			۴۸۰,۰۰۰			۱,۴۴۰,۰۰۰			مواد مستقیم
۶۳۲,۰۰۰			۲۴۰,۰۰۰			۳۹۲,۰۰۰			کار مستقیم
۳۹۴,۴۰۰			۱۲۰,۰۰۰			۲۷۴,۴۰۰			سربار ساخت
<u>۲,۹۴۶,۴۰۰</u>			<u>۸۴۰,۰۰۰</u>			<u>۲,۱۰۶,۴۰۰</u>			جمع

شکل شماره ۴-۶

کارت هزینه سفارش									
نام مشتری: تعداد سفارش: ۷۰۰ عدد تابلو مشخصات سفارش ابعاد ۱۰۰×۶۰ باورق آهن بهای فروش یک واحد: آهن ورق ۱۳/۰۰۰ ریال دایره برش						شماره سفارش ۲۲ تاریخ شروع ۱۳XX/۱ تاریخ تحویل ۱۳XX/۲۰			
سربار مستقیم			کار مستقیم			مواد مستقیم			
مبلغ	شرح	تاریخ	مبلغ	شرح	تاریخ	مبلغ	شرح	تاریخ	
۳۶۰,۱۵۰			۵۱۴,۵۰۰		۷/۵	۳,۷۸۰,۰۰۰	آهن ورق	۷/۵	
۳۶۰,۱۵۰			۵۱۴,۵۰۰			۳,۷۸۰,۰۰۰	جمع		
دایره تکمیل									
سربار ساخت			کار مستقیم			مواد مستقیم			
مبلغ	شرح	تاریخ	مبلغ	شرح	تاریخ	مبلغ	شرح	تاریخ	
۳۵۵,۰۰۰			۴۶۰,۰۰۰ ۲۵۰,۰۰۰		۷/۱۰	۱,۲۰۰,۰۰۰	رنگ	۷/۸	
۳۵۵,۰۰۰			۷۱۰,۰۰۰			۱,۲۰۰,۰۰۰	جمع		
خلاصه هزینه ها									
جمع			دایره تکمیل			دایره برش			مواد مستقیم کار مستقیم سربار ساخت جمع
۴,۹۸۰,۰۰۰			۱,۲۰۰,۰۰۰			۳,۷۸۰,۰۰۰			
۱,۲۲۴,۵۰۰			۷۱۰,۰۰۰			۵۱۴,۵۰۰			
۷۱۵,۱۵۰			۳۵۵,۰۰۰			۳۶۰,۱۵۰			
<u>۶,۹۱۹,۶۵۰</u>			<u>۲,۲۶۵,۰۰۰</u>			<u>۴,۶۵۴,۶۵۰</u>			

شرکت تولیدی مهران
صورت قیمت تمام شده کالای ساخته شده و کالای فروش رفته
برای سال منتهی به ۱۳XX/۱۲/۲۹

ریال	ریال	ریال
-۰-		موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره اضافه می شود: هزینه های طی دوره مواد مستقیم:
		موجودی مواد اول دوره
		اضافه می شود: مواد خریداری شده طی دوره
		مواد حاضر به مصرف
		کسرمی شود: موجود مواد پایان دوره
	۶,۹۰۰,۰۰۰	مواد مستقیم مصرف شده
	۱,۸۵۶,۵۰۰	کار مستقیم
	۱,۱۰۹,۵۵۰	سربار ساخت جذب شده
۹,۸۶۶,۰۵۰		جمع هزینه های تولید طی دوره
۹,۸۶۶,۰۵۰		قیمت تمام شده کالای در جریان ساخت طی دوره
-۰-		کسرمی شود موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره
۹,۸۶۶,۰۵۰		قیمت تمام شده کالای ساخته شده طی دوره
-۰-		اضافه می شود: موجودی کالای ساخته شده اول دوره
۹,۸۶۶,۰۵۰		قیمت تمام شده کالای آماده برای فروش
-۰-		کسرمی شود: موجودی کالای ساخته شده پایان دوره
۹,۸۶۶,۰۵۰		قیمت تمام شده کالای فروش رفته قبل از کسری یا اضافه جذب سربار
۵۰۰,۵۵۰		کسرمی شود: اضافه جذب سربار
۹,۳۶۵,۵۰۰		قیمت تمام شده کالای فروش رفته طی دوره

تذکر:

- در مثال مربوط به شرکت تولیدی مهران موجودی کالای در جریان ساخت و موجودی کالای ساخته شده در ابتدا و پایان دوره مالی وجود ندارد. در واقع گزارش فوق مربوط به دوسفارش ۲۱ و ۲۲ می باشد.
- اضافه جذب سربار از بهای تمام شده کالای فروش رفته (قبل از تعدیل) کسرمی گردد، تا بهای تمام شده واقعی کالای فروش رفته به دست آید.

سؤالات تستی و مسایل فصل (۶)

الف - به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱. برای محاسبه بهای تمام شده محصول چند سیستم اصلی وجود دارد آنها را نام ببرید.
۲. آیا استفاده از یک سیستم هزینه یابی در اختیار حسابدار است؟ توضیح دهید.
۳. سیستم هزینه یابی سفارشات در چه شرایط و در کدام واحدهای تولیدی کاربرد دارد، ضمن شرح مطلب سه نمونه را نام ببرید.
۴. مشخصات یک کارت هزینه سفارش را شرح دهید.
۵. از کارت هزینه سفارش به چه منظور استفاده می شود؟
۶. سود یا زیان واحد تولیدی که در پایان دوره و یا در زمانهای کوتاه تر محاسبه می شود. نشان دهنده چه نوع سودوزیانی است؟ شرح دهید.
۷. آیا سود یا زیان واحد تولیدی که در پایان دوره محاسبه شده سود یا زیان حاصل از تولید و فروش یک سفارش خاص را به صورت جداگان نشان می دهد؟ شرح دهید.
۸. سود یا زیان حاصل از فروش یک واحد از هر سفارش به چه صورت محاسبه می شود؟ با ارائه یک مثال آنرا شرح دهید.
۹. در کارت هزینه سفارش کدامیک از عوامل مربوط به یک سفارش درج می گردد؟ شرح دهید.
۱۰. روشهای محاسبه بهای تمام شده در سیستم هزینه یابی سفارشات را نام ببرید.
۱۱. چه تفاوتی بین روشهای محاسبه بهای تمام شده محصول وجود دارد؟ شرح دهید.
۱۲. در روش هزینه یابی واقعی عوامل هزینه شامل مواد، دستمزد و سربار با چه قیمتی به حسابها منظور می شود؟
۱۳. در روش هزینه یابی نرمال عوامل هزینه به چه قیمتی در حسابها منظور می شوند؟
۱۴. در روش هزینه یابی استاندارد، عوامل هزینه به چه قیمتی به حسابها منظور می شوند؟
۱۵. در روشهای هزینه یابی عوامل هزینه به کدام حساب، بدهکار و به کدام حساب بستانکار می شود؟ توضیح دهید.
۱۶. سه سند و مدرک لازم در هزینه یابی سفارشات را نام ببرید.
۱۷. استفاده از هزینه های واقعی سربار کارخانه در ماه های مختلف چه اشکالی در محاسبه بهای تمام شده محصول بوجود می آورد؟ توضیح دهید.
۱۸. زمان صدور مواد مستقیم و غیر مستقیم به تولید، کدام حسابها، بدهکار می شوند؟
۱۹. در پایان دوره مالی حسابهای بهای تمام شده کالای فروش رفته و فروش با کدام حساب بسته می شوند؟ توضیح دهید.

۲۰. کسریا اضافه جذب سربار از مقایسه کدام گروه از هزینه ها بدست می آید؟

۲۱. اگر مشخصات دواير توليدی از هر نظریکسان باشد، به نظر شما باید برای این قبیل دواير یک نرخ جذب سربار مشترک محاسبه شود یا برای هر دایره تولیدی نرخ جذب سربار جداگانه محاسبه شود؟ شرح دهید.

۲۲. اگر دواير تولید دارای مشخصات یکسان نباشند محاسبه نرخ جذب سربار مشترک برای این قبیل دواير چه اشکالاتی را به همراه خواهد داشت؟ شرح دهید.

ب. درست های ارایه شده گزینه صحیح را انتخاب کنید.

۱. کدامیک از عوامل تشکیل دهنده بهای تمام شده در روش هزینه یابی نرمال براساس مبلغ واقعی به حساب ها منظور می شود؟

الف - مواد اولیه ، سربار ساخت
ب - مواد اولیه ، دستمزد مستقیم

ج - فقط مواد اولیه
د - فقط دستمزد مستقیم

۲. سربار جذب شده هر سفارش چه موقع محاسبه می شود؟

الف - در ابتدای دوره مالی
ب - در پایان دوره مالی

ج - پس از تکمیل سفارش
د - زمان فروش سفارش

۳. به ازاء مواد مستقیم صادره به تولید برای ساخت سفارشات کدام حساب بدهکار می شود؟

الف - حساب موجودی کالای ساخته شده
ب - حساب کنترل سربار ساخت

ج - حساب هزینه های واقعی انجام شده
د - حساب کنترل سفارشات در جریان ساخت

۴. کسر یا اضافه جذب سربار از اختلاف کدامیک از موارد زیر به دست می آید؟

الف - هزینه های واقعی انجام شده و سربار ساخت پیش بینی شده

ب - هزینه های واقعی انجام شده یا سربار ساخت جذب شده

ج - سربار ساخت پیش بینی شده و سربار ساخت جذب شده

د - سربار ساخت واقعی با نرخ جذب سربار

۵. در سیستم هزینه یابی سفارشات با استفاده از روش هزینه یابی نرمال . مواد غیر مستقیم خریداری شده به کدام

یک از این حسابها، بدهکار می شود؟

الف - حساب کنترل سربار ساخت
ب - حساب کنترل کالای در جریان ساخت

ج - حساب کنترل موجودی مواد
د - سربار ساخت جذب شده

۶. فوق العاده دستمزد اضافه کاری کارگران به کدامیک از دلایل زیر می تواند به حساب سفارش خاص منظور

شود؟

الف - عقب ماندگی تولید به علت قطع جریان برق

ب - تقاضای سفارش دهنده مبنی بر تحویل زودتر سفارش

ج - افزایش میزان تولید.

د - عدم برنامه ریزی صحیح تولید از سوی مدیران

۷. شرکت تولیدی گرجی بهای تمام شده محصول را براساس سیستم سفارشات وبااستفاده از روش هزینه یابی نرمال محاسبه می نماید. محصولات در دودایره الف وب تولید می شوند ونرخ جذب سربار دایره تولیدی الف معادل ۵۰٪ دستمزد مستقیم و برای دایره تولیدی ب ۱۵۰٪ دستمزد مستقیم می باشد. یک سفارش با شماره (۵۱) در دوره مالی جاری شروع و در همین دوره تکمیل شده است. هزینه های انجام شده برای تکمیل این سفارش به قرار زیر است.

دایره تولیدی الف	دایره تولیدی ب	
۷۵,۰۰۰ ریال	۳۰,۰۰۰ ریال	مواد اولیه
؟	۱۲,۰۰۰ ریال	کارمستقیم
۱۸,۰۰۰ ریال	؟	سربار ساخت

بهای تمام شده سفارش (۵۱) چند ریال است؟

الف - ۱۶۲,۰۰۰ ریال ب - ۱۷۷,۰۰۰ ریال ج - ۲۰۴,۰۰۰ ریال د - ۱۸۹,۰۰۰ ریال
اطلاعات بدست آمده از دفاتر شرکت سهامی نامجو در سال مالی جاری به قرار زیر است

اول دوره	پایان دوره	
۱۹۰,۰۰۰ ریال	۱۵۰,۰۰۰ ریال	موجودی مواد اولیه
۱۲۰,۰۰۰ ریال	۸۵,۰۰۰ ریال	موجودی کالای در جریان ساخت
۲۶۵,۰۰۰ ریال	۲۱۰,۰۰۰ ریال	موجودی کالای ساخته شده
		سایر اطلاعات به قرار زیر است
	۴۱۰,۰۰۰ ریال	خرید مواد اولیه
	۳۵۰,۰۰۰ ریال	دستمزد مستقیم

نرخ ساعتی دستمزد ۲۵ ریال است

نرخ جذب سربار در هر ساعت ۸ ریال محاسبه شده است.

باتوجه به اطلاعات فوق به سئوالات ۸ و ۹ و ۱۰ پاسخ صحیح را انتخاب کنید.

۸- بهای اولیه محصولات ساخته شده چه مبلغ است؟

الف - ۷۲۰,۰۰۰ ریال ب - ۳۷۰,۰۰۰ ریال ج - ۸۰۰,۰۰۰ ریال د - ۴۵۰,۰۰۰ ریال

۹- هزینه تبدیل محصولات ساخته شده چه مبلغ است؟

الف - ۵۲۲,۰۰۰ ریال ب - ۵۶۲,۰۰۰ ریال ج - ۴۶۲,۰۰۰ ریال د - ۳۵۰,۰۰۰ ریال

۱۰- بهای تمام شده کالای ساخته شده چه مبلغ است؟

الف - ۸۷۷,۰۰۰ ریال ب - ۹۴۷,۰۰۰ ریال ج - ۹۱۲,۰۰۰ ریال د - ۱,۰۰۲,۰۰۰ ریال

اطلاعات بدست آمده از دفاتر کارخانه آزمایش در پایان دوره مالی به صورت زیر است.

پایان دوره	اول دوره	
۴۸۰,۰۰۰ ریال	۴۲۰,۰۰۰ ریال	موجودی مواد اولیه
۷۰۰,۰۰۰ ریال	۵۰۰,۰۰۰ ریال	موجودی کالای در جریان ساخت
۶۵۰,۰۰۰ ریال	۹۵۰,۰۰۰ ریال	موجودی کالای ساخته شده
۵۵۰,۰۰۰		دستمزد مستقیم
۲۵۰,۰۰۰		سربار ساخت جذب شده
۲,۷۰۰,۰۰۰		بهای تمام شده کالای ساخته شده

۲۰۴

با استفاده از اطلاعات فوق در سئوالات ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ پاسخ صحیح را انتخاب کنید.

۱۱- مواد مصرفی طی دوره چه مبلغ است؟

- الف - ۱,۳۰۰,۰۰۰ ریال ب - ۲,۱۰۰,۰۰۰ ریال
ج - ۲,۹۰۰,۰۰۰ ریال د - ۲,۴۰۰,۰۰۰ ریال

۱۲- مقدار مواد خریداری شده چه مبلغ است؟

- الف - ۲,۴۶۰,۰۰۰ ریال ب - ۱,۳۶۰,۰۰۰ ریال
ج - ۲,۱۶۰,۰۰۰ ریال د - ۲,۹۶۰,۰۰۰ ریال

۱۳ بهای تمام شده کالای فروش رفته چه مبلغ است؟

- الف - ۳,۸۰۰,۰۰۰ ریال ب - ۳,۲۰۰,۰۰۰ ریال
ج - ۲,۴۰۰,۰۰۰ ریال د - ۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال

۱۴- دستمزد غیرمستقیم جزء کدامیک از موارد زیر است و در چه گروهی طبقه بندی می شود؟

- الف - هزینه های دوره ب - بهای اولیه ج - هزینه های سربار د - هزینه تبدیل

۱۵- کارخانه تولیدی ارونند اطلاعات زیر را که مربوط به دوره مالی جاری است در پایان دوره اعلام نموده است.

در این کارخانه دوسفرارش با شماره های ۱۰ و ۱۱ در جریان ساخت است که اطلاعات مربوط به آنها عبارت است از:

سفرارش شماره ۱۰	سفرارش شماره ۱۱	
۲۰,۰۰۰ ریال	۳۰,۰۰۰ ریال	مواد اولیه
۱۴,۰۰۰ ریال	۱۶,۰۰۰ ریال	کارمستقیم
۵۰٪ دستمزد	۵۰٪ دستمزد	نرخ جذب سربار

در پایان دوره مالی پس از مشخص شدن هزینه های واقعی سربار، سربار ساخت سفرارش شماره (۱۰) مبلغ ۸/۰۰۰

ریال و سربار ساخت سفرارش (۱۱) مبلغ ۵/۰۰۰ ریال می باشد. اگر سفرارش شماره (۱۰) در پایان دوره مالی تکمیل شده

باشد. مانده حساب موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره براساس روش هزینه یابی نرمال کدام است؟

- الف - ۹۵,۰۰۰ ریال ب - ۹۳,۰۰۰ ریال ج - ۵۱,۰۰۰ ریال د - ۵۴,۰۰۰ ریال

۶-۱ شرکت سهامی کارتن ایران از سیستم هزینه یابی سفارش استفاده می نماید. اطلاعات مربوط به دوره مالی جاری از دفاتر شرکت استخراج شده است.

پایان دوره	اول دوره	
ریال ۱,۴۶۰,۰۰۰	ریال ۱,۲۵۰,۰۰۰	موجودی مواد مستقیم
ریال ۱,۱۳۰,۰۰۰	ریال ۷۸۰,۰۰۰	موجودی سفارشات در جریان ساخت
ریال ۲,۱۰۰,۰۰۰	ریال ۱,۹۰۰,۰۰۰	موجودی کالای ساخته شده
	ریال ۳,۱۸۰,۰۰۰	خرید مواد طی دوره
	ریال ۲,۱۷۰,۰۰۰	کار مستقیم
	ریال ۱,۳۰۲,۰۰۰	سربار ساخت به نرخ ۶۰٪ دستمزد مستقیم
	ریال ۱,۱۸۲,۰۰۰	هزینه های واقعی سربار در پایان دوره
		مطلوبست:

تهیه صورت قیمت تمام شده کالای ساخته شده و فروش رفته شرکت

۶-۲ شرکت سهامی کارتن جهت محاسبه بهای تمام شده محصول از سیستم هزینه یابی سفارشات استفاده می نماید و اطلاعات مربوط به موجودی های اول دوره به قرار زیر است:

ریال ۱,۱۵۰,۰۰۰	موجودی مواد مستقیم
ریال ۵۶۵,۰۰۰	موجودی کالای در جریان ساخت (سفارش ۱۱۰)
ریال ۱,۷۵۰,۰۰۰	موجودی کالای ساخته شده (۱۰۶)

سایر اطلاعات:

- در این شرکت سه سفارش با شماره های (۱۱۰، ۱۱۱ و ۱۱۲) در جریان ساخت می باشد.
- مواد مستقیم خریداری شده مبلغ ۴,۶۰۰,۰۰۰ ریال و مواد غیر مستقیم خریداری شده مبلغ ۴۲۰,۰۰۰ ریال به صورت نقدی باشد.
- صدور مواد مستقیم به تولید مبلغ ۳,۲۰۰,۰۰۰ ریال است که برای سفارشات ۱۱۰، ۱۱۱ و ۱۱۲ به ترتیب مبلغ ۲۰۰,۰۰۰ ریال، ۱,۶۵۰,۰۰۰ ریال و ۱,۳۵۰,۰۰۰ ریال می باشد.
- صدور مبلغ ۱۸۰/۰۰۰ ریال مواد غیر مستقیم به تولید.
- دستمزد مستقیم سفارشات ۱۱۰، ۱۱۱ و ۱۱۲ به ترتیب ۱۷۰,۰۰۰ ریال، ۴۶۵,۰۰۰ ریال و ۳۸۰,۰۰۰ ریال می باشد.
- دستمزد غیر مستقیم مبلغ ۱۵۵,۰۰۰ ریال است.
- سایر هزینه های غیر مستقیم واقعی مبلغ ۳۶۵,۰۰۰ ریال می باشد.
- هزینه های واقعی سربار با درصدهای زیرین سفارشات سرشکن می گردد. سفارش ۱۱۰ ۲۰٪، سفارش ۱۱۱ ۵۵٪، و سفارش شماره ۱۱۲ ۲۵٪.
- طی دوره مالی جاری سفارشات ۱۱۰ و ۱۱۱ تکمیل گردیده است.

۱۰. سفارشات شماره (۱۰۶ و ۱۱۰) به فروشنده تحویل گردید.

مطلوبست :

- ۱- ثبت عملیات مربوط به دوره مالی در دفتر روزنامه و انتقال اقلام به دفتر کل به فرم (T)
- ۲- تهیه سه کارت هزینه سفارش و محاسبه بهای تمام شده هر سفارش در کارت مربوط
- ۳- تهیه صورت قیمت تمام شده کالای ساخته شده و کالای فروش رفته برای دوره مالی
- ۳-۶ شرکت سهامی باستان که یک واحد تولیدی است از سیستم هزینه یابی سفارشات جهت محاسبه بهای تمام شده محصول استفاده می نماید. اطلاعات زیر در تیر ماه سال جاری در دست است.
۱. یک سفارش با شماره (۴۵) به عنوان موجودی سفارشات در جریان ساخت اول دوره شرکت وجود دارد که بهای تمام شده آن در ابتدای دوره مالی شامل اقلام زیر است.

۲۰۶

مواد اولیه	۱۸۴,۰۰۰ ریال
کار مستقیم	۱۲۸,۰۰۰ ریال
سربار ساخت جذب شده	۶۴,۰۰۰ ریال
جمع	<u>۳۷۶,۰۰۰ ریال</u>

- ۲- سربار ساخت بر مبنای ۵۰٪ کار مستقیم جذب تولید می شود و در پایان هر ماه کسر یا اضافه جذب سربار محاسبه و به قیمت تمام شده کالای فروش رفته انتقال می یابد.
۳. دو سفارش با شماره های ۴۶ و ۴۷ در اوایل تیر ماه دریافت شد و اقدام به تولید آنها گردید.
۴. جمع مواد مصرف شده در تیر ماه مبلغ ۴۲۶,۰۰۰ ریال می باشد.
۵. جمع هزینه کار مستقیم در تیر ماه مبلغ ۲۵۲,۰۰۰ ریال است.
۶. جمع هزینه های واقعی سربار ساخت در پایان تیر ماه مبلغ ۲۲۰,۰۰۰ ریال است.
۷. در پایان تیر ماه سفارشات ۴۵ و ۴۶ تکمیل گردید، ولی سفارش شماره ۴۷ به عنوان موجودی کالای در جریان ساخت می باشد که باید در مرداد ماه تکمیل شود. هزینه مواد مستقیم و کار مستقیم سفارش شماره ۴۷ به ترتیب مبلغ ۱۲۰,۰۰۰ ریال و ۵۶,۰۰۰ ریال می باشد.

مطلوبست :

۱. محاسبه قیمت تمام شده کالای ساخته شده در تیر ماه سال جاری
۲. محاسبه کسر یا اضافه جذب سربار در پایان تیر ماه
- ۴-۶ شرکت تولیدی آرمان از سیستم هزینه یابی سفارشات جهت محاسبه بهای تمام شده محصول استفاده می نماید.

اطلاعات مربوط به عملیات شهریور ماه سال جاری به قرار زیر است.

۳۷۵,۰۰۰ ریال	موجودی کالای در جریان ساخت ۶/۱
۴۵۰,۰۰۰ ریال	خرید مواد اولیه به صورت نقد
۲۴۰,۰۰۰ ریال	صدور مواد اولیه به تولید
۹۰,۰۰۰ ریال	صدور مواد غیر مستقیم
۷۲۰,۰۰۰ ریال	دستمزد مستقیم
۳۶۰,۰۰۰ ریال	دستمزد غیر مستقیم
۷۶۰,۰۰۰ ریال	سربار ساخت واقعی

سربار ساخت جذب شده با نرخ ۱۸۵٪ دستمزد مستقیم

سفارشاتى به قيمت تمام شده ۱,۳۲۰,۰۰۰ ریال در شهریور ماه تکمیل گردید. سفارشاتى به قيمت تمام شده ۱,۵۰۰,۰۰۰ ریال با ۲۵٪ سود نسبت به قيمت تمام شده نقداً به فروش رسید.
مطلوبست:

۱- ثبت کلیه عملیات مربوط در شهریور ماه در دفتر روزنامه

۲- تعیین مانده حساب کالای در جریان ساخت پایان دوره

۳- محاسبه کسریا اضافه جذب سربار و انتقال این مانده به حساب قيمت تمام شده کالای فروش رفته.

۴-۵ شرکت سهامی پاک و ش دارای دودایره ماشین کاری و مونتاژ می باشد. اطلاعات مربوط به تولید در دی ماه سال جاری به قرار زیر است.

۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال	خرید مواد اولیه
۹۶۰,۰۰۰ ریال	صدور مواد مستقیم به تولید
۸۰,۰۰۰ ریال	صدور مواد غیر مستقیم
۷۸۰,۰۰۰ ریال	دستمزد مستقیم
۱۰۰,۰۰۰ ریال	دستمزد غیر مستقیم
۲۴۰,۰۰۰ ریال	هزینه بیمه و تعمیر
۱۲۰,۰۰۰ ریال	هزینه استهلاک ماشین آلات

سربار کارخانه از قرار ۵۴ ریال برای هر ساعت کار مستقیم جذب سفارشات می گردد. ساعت کار مستقیم انجام شده ۱۹,۶۰۰ ساعت می باشد.

کالای ساخته شده به مبلغ ۲,۱۷۶,۰۰۰ ریال به انبار کالای ساخته شده منتقل گردید کالائی به قيمت تمام شده ۲,۰۵۰,۰۰۰ ریال به مبلغ ۲,۴۰۰,۰۰۰ ریال نقداً به فروش رسید.

مطلوبست:

۱- ثبت کلیه عملیات در دفتر روزنامه و انتقال آن به حسابهای دفتر کل

۲- محاسبه کسر یا اضافه جذب سربار.

۳- ثبت بستن کسریا اضافه جذب سربار با قیمت تمام شده کالای فروش رفته.

۴- مانده حسابهای کنترل کالای در جریان ساخت و موجودی کالای ساخته شده را نشان دهید.

۶-۶ شرکت سهامی سرو به ساخت یک سفارش با شماره (۱۶۱) اشتغال داده اطلاعات مربوط به این سفارش به قرار زیر است:

الف - صدور مبلغ ۱۵۳,۰۰۰ ریال مواد مستقیم به تولید طی برگ درخواست مواد شماره ۷۱

ب - برای ساخت این سفارش ۱۰ ساعت کار روزانه به مدت ۶ روز لازم است. نرخ ساعتی دستمزد ۲۵۰ ریال و چنانچه بیش از ۵۰ ساعت کار عادی لازم باشد مابه التفاوت به عنوان اضافه کاری محسوب شده و برای هر ساعت کار اضافی ۴۰٪ علاوه بردستمزد عادی پرداخت خواهد شد.

ج - سربار ساخت معادل ۶۰٪ دستمزد مستقیم جذب سفارش می گردد.

د - تعداد تولید این سفارش ۸۰ واحد محصول می باشد.

هـ شروع سفارش در تاریخ ۲/۱ و تاریخ تحویل آن در تاریخ ۲/۲۵ سال جاری می باشد.

و - بهای فروش یک واحد محصول از این سفارش ۶/۰۰۰ ریال است.

ز - هزینه های اداری ، توزیع و فروش معادل ۴٪ جمع مبلغ فروش می باشد.

مطلوبست: تهیه یک کارت هزینه برای سفارش شماره (۱۶۱) و محاسبه بهای تمام شده سفارش فروش رفته و

محاسبه سود یا زیان حاصل از فروش در کارت

۶-۷ شرکت تولیدی بامداد بهای تمام شده محصولات تولیدی را با بکارگیری سیستم هزینه یابی سفارش

کار محاسبه می نماید. تولید این شرکت ساخت ماشین های مخصوص است.

اطلاعات زیر مربوط به تاریخ ۷/۱ سال جاری (اول دوره مالی) می باشد:

موجودی مواد اولیه در ۷/۱ ۳۸۵,۰۰۰ ریال

موجودی کار در جریان ساخت ۷/۱ ۱۲۰,۰۰۰ ریال

صورت هزینه سفارش ارقام مربوط به موجودی کار در جریان ساخت اول دوره را نشان می دهد.

مواد اولیه ۶۰,۰۰۰ ریال

دستمزد مستقیم ۴۰,۰۰۰ ریال

سربار ساخت جذب شده ۲۰,۰۰۰ ریال

جمع ۱۲۰,۰۰۰ ریال

عملیات انجام شده در مهرماه سال جاری به قرار زیر است:

خرید مواد اولیه به مبلغ ۶۵۰,۰۰۰ ریال

دستمزد مستقیم مربوط به سفارشات ساخته شده شامل ۷,۵۰۰ ساعت کار مستقیم به نرخ ساعتی ۶۵ ریال

می باشد.

سربار ساخت به نرخ ۲۵ ریال در هر ساعت جذب تولید می گردد.
در تاریخ ۷/۳۰ سال جاری (پایان دوره مالی) موجودی ها شامل اقلام زیر است:

موجودی مواد اولیه ۴۱۵/۰۰۰ ریال
موجودی کار در جریان ساخت :

مواد مستقیم	۱۴۵,۰۰۰ ریال
دستمزد مستقیم	۱۳۵,۰۰۰ ریال
سربار ساخت جذب شده	۱۱۰,۰۰۰ ریال
جمع	<u>۳۹۰,۰۰۰ ریال</u>

مطلوبست : تهیه صورت قیمت تمام شده محصولات ساخته شده

۶-۸ شرکت سهامی برکت از سیستم هزینه یابی سفارشات جهت محاسبه بهای تمام شده کالای ساخته شده استفاده می نماید. این شرکت یک نوع محصول تولید می نماید.

اطلاعات زیر در سال مالی جاری از دفاتر و مدارک شرکت استخراج شده است.

۱. جمع هزینه های تولید در سال مالی مبلغ ۲۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال می باشد. این هزینه ها شامل مواد و دستمزد براساس مبالغ واقعی و سربار ساخت جذب شده می باشد. نرخ جذب سربار براساس دستمزد مستقیم محاسبه شده است.
۲. قیمت تمام شده کالای ساخته شده طی دوره مبلغ ۱۸,۹۰۰,۰۰۰ ریال می باشد.
۳. سربار کارخانه معادل ۸۰٪ دستمزد مستقیم جذب تولید می گردد، که معادل ۳۰٪ جمع هزینه های تولید می باشد.

۴. موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره معادل ۶۰٪ موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره می باشد.

مطلوبست : تهیه صورت قیمت تمام شده کالای ساخته شده برای دوره مالی

۶-۹ اطلاعات به دست آمده از کارخانه نواندیش که از سیستم هزینه یابی سفارشات استفاده می نماید به قرار زیر است.

۱. دستمزد مستقیم پرداخت شده در مردادماه سال جاری مبلغ ۴۵۰,۰۰۰ ریال می باشد.
۲. نرخ جذب سربار که براساس دستمزد محاسبه شده معادل ۱۲۰٪ دستمزد مستقیم است.
۳. هزینه های واقعی سربار طی مردادماه شامل اقلام زیر است:

مواد غیر مستقیم مبلغ	۲۳۸,۰۰۰ ریال
هزینه استهلاک ماشین آلات	۲۱۰,۰۰۰ ریال
هزینه استهلاک ساختمان کارخانه	۱۵۰,۰۰۰ ریال

مطلوبست : ثبت های حسابداری مربوط به هزینه های واقعی سربار و سربار ساخت جذب شده .

۱۰-۶ شرکت تولیدی گل برگ بهای تمام شده محصولات خود را با استفاده از سیستم هزینه یابی سفارشات محاسبه می نماید.

عملیات زیر در آبان ماه سال جاری در این شرکت انجام شده است.

۱. خرید مبلغ ۱,۷۰۰,۰۰۰ ریال مواد اولیه به صورت نسیه.
۲. در این شرکت یک سفارش با شماره (۲۱) در دست ساخت است که اطلاعات مربوط به آن به شرح زیر است: مواد مستقیم مصرفی مبلغ ۲۹۰,۰۰۰ ریال و مواد کمکی مصرفی مبلغ ۲۰,۰۰۰ ریال می باشد.
۳. برای ساخت این سفارش مبلغ ۱۸۰,۰۰۰ ریال دستمزد مستقیم پرداخت گردید.
۴. هزینه های غیر مستقیم واقعی شامل اقلام زیر است:

دستمزد غیر مستقیم ۲۶,۰۰۰ ریال	هزینه اجاره کارخانه مبلغ ۴۲,۰۰۰ ریال
استهلاک ماشین آلات ۳۲,۰۰۰ ریال	مواد غیر مستقیم ۲۸,۰۰۰ ریال
۵. سر بار ساخت بانرخی معادل ۶۵٪ دستمزد مستقیم جذب تولید می گردد.
۶. کالاهائی به قیمت تمام شده ۵۲۰,۰۰۰ ریال به انبار کالای ساخته شده منتقل گردید و به مبلغ ۶۸۰,۰۰۰ ریال بصورت نسیه به فروش رسید.

۷. هزینه های اداری ، توزیع و فروش معادل ۴٪ بهای فروش می باشد.
مطلوبست :

- ۱- ثبت های روزنامه و انتقال به حسابهای دفتر کل
- ۲- تهیه یک کارت هزینه سفارش و محاسبه بهای تمام شده و سودیازیان حاصل از تولید و فروش سفارش.
- ۳- محاسبه کسریا اضافه جذب سر بار و ثبت بستن این حساب با حساب بهای تمام شده کالای فروش رفته.

فصل ۷

سیستم هزینه یابی مرحله‌ای

هدفهای رفتاری

پس از پایان این درس از فراگیران انتظار می‌رود:

- ۱- هزینه یابی مرحله‌ای را توضیح دهند.
- ۲- تفاوت هزینه یابی مرحله‌ای و هزینه یابی سفارشات را شرح دهند.
- ۳- کاربرد هزینه یابی مرحله‌ای را در کارخانه‌های مختلف توضیح دهند.
- ۴- انواع سیستمهای هزینه یابی مرحله‌ای را توضیح دهند.
- ۵- معادل آحاد تکمیل شده را تعریف نمایند.
- ۶- تفاوت محصولات ساخته شده را با محصولات در جریان ساخت بیان نمایند.
- ۷- گزارش هزینه تولید و نحوه تخصیص هزینه‌ها را شرح دهند.
- ۸- انواع ضایعات را نام ببرند.
- ۹- تفاوت بین ضایعات را شرح دهند.
- ۱۰- نحوه به حساب بردن بهای تمام شده ضایعات را توضیح دهند.
- ۱۱- تفاوت ضایعات بدون ارزش و ضایعات دارای ارزش را شرح دهند.
- ۱۲- نحوه به حساب بردن ارزش پیش بینی شده ضایعات و ارزش واقعی آنرا شرح دهند.
- ۱۳- ثبت‌های حسابداری مربوط به عوامل هزینه را در سیستم هزینه یابی مرحله‌ای بنویسند.
- ۱۴- گزارش معادل آحاد تکمیل شده را تنظیم نمایند.
- ۱۵- توانائی تهیه گزارش هزینه تولید را داشته باشند.

۷- سیستم هزینه یابی مرحله‌ای

در فصل قبل توضیح داده شد که برای محاسبه بهای تمام شده محصولات ساخته شده دو سیستم اصلی هزینه یابی وجود دارد که عبارتند از:

۱- سیستم هزینه یابی سفارشات

۲- سیستم هزینه یابی مرحله‌ای

سیستم هزینه یابی سفارشات در فصل ششم مورد مطالعه قرار گرفت، بنابراین در این فصل به توضیح هزینه یابی مرحله‌ای می‌پردازیم.

هزینه یابی مرحله‌ای که به هزینه یابی مراحل عمل یا هزینه یابی واحدی هم معروف است، در کارخانه‌هایی کاربرد دارد که محصولات مشابه به صورت انبوه تولید نمایند و محصولات این کارخانه‌ها از مراحل تولیدی مختلف عبور نموده سپس به انبار کالای ساخته شده منتقل می‌گردد. در این قبیل واحدهای تولیدی معمولاً هر مرحله از تولید مکمل مرحله قبلی است. در واقع محصول از هر مرحله عبور می‌کند تکمیل ترمی شود و پس از تکمیل به انبار کالای ساخته شده منتقل می‌گردد. در کارخانه‌هایی که از سیستم هزینه یابی مرحله‌ای استفاده می‌کنند، محصولات مشابه در یک سری عملیات تولیدی یکنواخت به صورت انبوه و پیوسته ساخته می‌شوند، حتی اگر کارخانه به تولید محصولات مختلف هم اشتغال داشته باشد، تولید هر نوع محصول مشابه و انبوه خواهد بود و محصولات در مراحل تولیدی مختلف ساخته می‌شوند.

در هزینه یابی مرحله‌ای تاکید اصلی بر روی دایره یا مرکز هزینه می‌باشد. زیرا در هر دایره یا مرکز هزینه عملیات تولیدی مختلفی برای محصول انجام می‌شود، مانند، دوایر تولیدی برش، پرس و مونتاژ که معمولاً یک واحد محصول از این دوایر عبور می‌کند و به انبار کالای ساخته شده منتقل می‌گردد.

در هزینه یابی مرحله‌ای برای هر دایره تولیدی حسابی جداگانه تحت عنوان حساب کالای در جریان ساخت دایره در دفتر کل افتتاح می‌گردد و کلیه عوامل هزینه مربوط به هر دایره شامل (مواد اولیه، کار مستقیم و سربار ساخت) به حساب کالای در جریان ساخت همان دایره، بدهکاری می‌گردد. ضمناً می‌توان در دفتر کل فقط یک حساب تحت عنوان حساب کنترل کالای در جریان ساخت در نظر گرفته شود و در دفتر معین مراحل برای هر دایره تولیدی حسابی جداگانه افتتاح نمود. بعضی از کارخانه‌هایی که از سیستم هزینه یابی مرحله‌ای استفاده می‌کنند عبارتند از: کارخانه‌های تولید کننده بعضی لوازم خانگی مانند یخچال سازی، تولید کنندگان لوازم صوتی و تصویری، تولید کنندگان کفش و غیره

۱-۷- تهیه گزارش معادل آحاد و گزارش هزینه تولید

گزارش هزینه تولید هر دایره رامی توان در پایان هر ماه تهیه نمود و برای تهیه گزارش هزینه تولید هر دایره تولیدی باید مراحل زیر مورد توجه قرار گیرد.

۱- تهیه گزارش معادل آحاد تکمیل شده

۲- تهیه گزارش هزینه تولید.

۲-۷- تهیه گزارش معادل آحاد تکمیل شده :

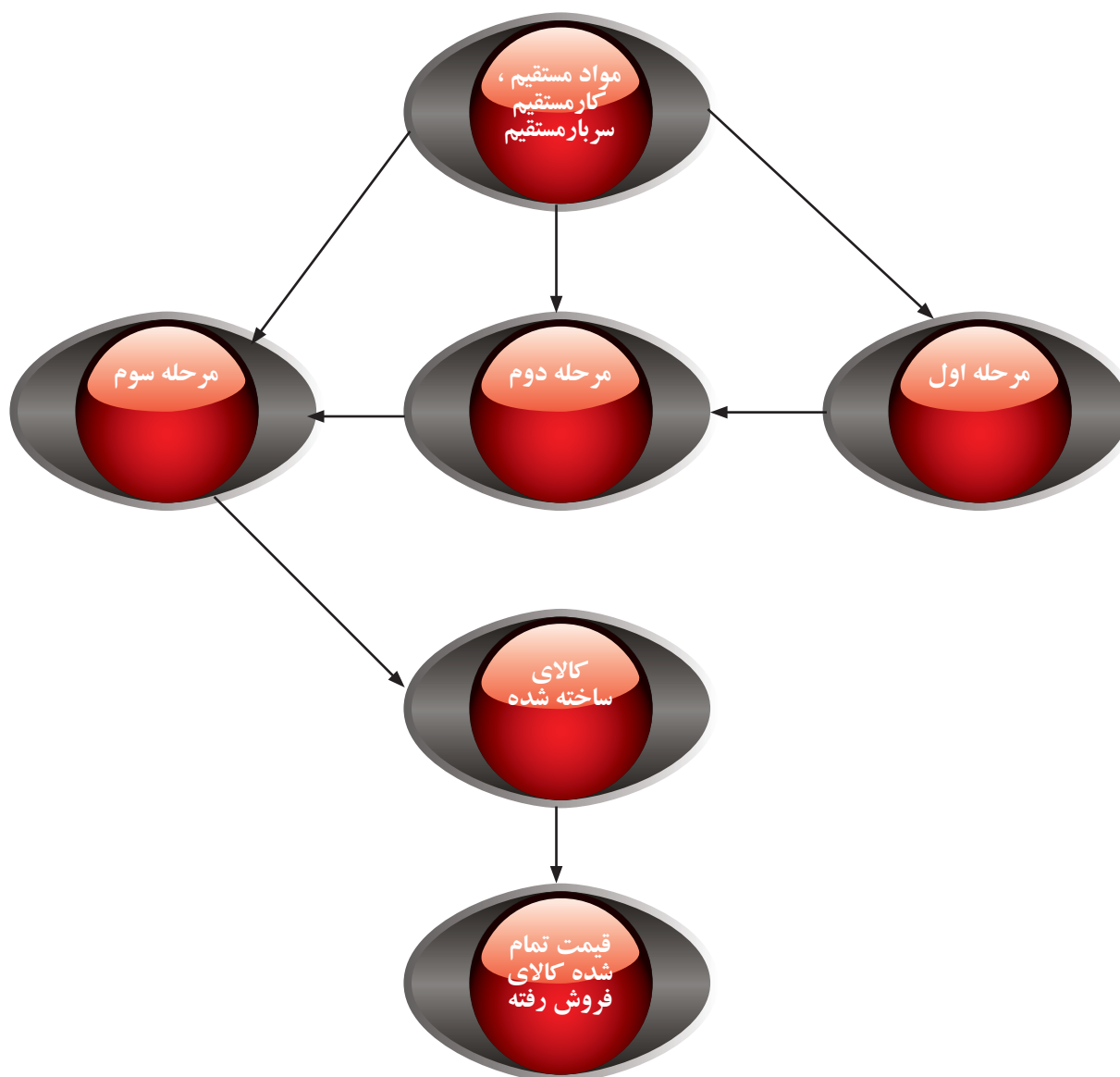
ابتدا باید در مورد معادل آحاد تکمیل شده توضیح داده شود. زیرا در سیستم هزینه یابی مرحله ای معادل آحاد تکمیل شده اساس و مبنای این سیستم است.

در اکثر واحدهای تولیدی در پایان دوره مالی و یاد پایان هر ماه قسمتی از کالائی که در طول دوره اقدام به تولید آنها شده تکمیل نمی شوند و تحت عنوان موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره یا موجودی کالای در جریان ساخت پایان ماه می باشد. به همین جهت بخشی از هزینه هائی که در خط تولید به مصرف رسیده در موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره به مصرف رسیده است و بخشی هم برای محصولات تکمیل شده مصرف شده است.

موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره عبارت از، محصولاتی است که تا پایان دوره هنوز تکمیل نشده و باید در دوره مالی بعد با انجام هزینه هائی تکمیل گردد. به عبارت دیگر، عنوان موجودی کالای در جریان ساخت به محصولاتی داده می شود که از نظر مواد اولیه و هزینه های تبدیل، یا یکی از آنها صد درصد تکمیل نشده باشد. در این صورت معادل آحاد تکمیل شده به این معناست که اگر تولید تمام محصولات تکمیل می شد، واحد تولیدی موفق به ساخت چند واحد محصول بود. از آنجا که ممکن است درصد تکمیل موجودی کالای در جریان ساخت از نظر تمام عوامل هزینه (مواد اولیه ، دستمزد مستقیم و سربار ساخت) یکسان نباشد. باید برای هر یک از عوامل هزینه معادل آحاد جداگانه محاسبه گردد.

بطور مثال، اگر یک محصول به لحاظ مواد اولیه صد درصد تکمیل ولی از نظر هزینه های تبدیل ۶۰٪ تکمیل شده باشد، باید برای مواد اولیه و هزینه های تبدیل معادل آحاد تکمیل شده به صورت جداگانه محاسبه شود. شکل شماره (۷-۱) سیستم هزینه یابی مرحله ای را نشان می دهد.

شکل شماره (۷-۱)

همانطور که اشاره شد، هزینه های انجام شده در طول دوره مالی در هر دایره از تولید که شامل، مواد اولیه کار یا دستمزد مستقیم و سربار ساخت است، به مصرف محصولات تکمیل شده طی دوره و موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره می رسد. بهمین دلیل باید قبل از محاسبه معادل آحاد تکمیل شده، درجه تکمیلی موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره از نظر مواد اولیه و هزینه های تبدیل مشخص گردد.

در صورتی که امکان محاسبه درجه تکمیل موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره وجود داشته باشد، آنرا محاسبه می نمایند، در غیر این صورت باید درجه تکمیل موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره را برآورد نمود..

باتوجه به مطالب فوق، برای محاسبه قیمت تمام شده یک واحد محصول، محصولات تکمیل نشده پایان دوره نیز باید در محاسبات منظور گردد. براین اساس باید واحدهای در جریان ساخت پایان دوره را (به لحاظ محاسبه) به واحدهای تکمیل شده تبدیل نمود.
معادل آحاد تکمیل شده از رابطه زیر به دست می آید.

(درصد تکمیل × موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره) + واحدهای تکمیل شده = معادل آحاد تکمیل شده

۲۱۵

رابطه فوق در صورتی است که موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره صفر باشد. ولی اگر موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره وجود داشته باشد. معادل آحاد تکمیل شده از رابطه زیر محاسبه می گردد.

$$\text{معادل آحاد تکمیل شده} = \text{واحدهای تکمیل شده} + \left(\text{درصد تکمیل موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره} - \text{درصد تکمیل موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره} \right)$$

باتوجه به دورابطه فوق باید گفت که سیستم هزینه یابی مرحله ای به دو صورت مورد مطالعه قرار می گیرد. شامل هزینه یابی مرحله ای مقدماتی و هزینه یابی مرحله ای پیش رفته است.
الف - هزینه یابی مرحله ای مقدماتی. در واحدهای تولیدی که موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره نداشته باشند کاربرد دارد. در این کتاب فقط هزینه یابی مرحله ای مقدماتی مورد مطالعه قرار می گیرد.
ب - هزینه یابی مرحله ای پیشرفته: در کارخانه هایی کاربرد دارد که در تمام مراحل تولید و یادریکی از مراحل تولید. موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره وجود داشته باشد، که در این صورت برای محاسبه بهای تمام شده محصولات ساخته شده و موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره حتماً باید از یک روش ارزیابی مانند (اولین صادره از اولین وارده و روش میانگین) استفاده شود. این موضوع در سطوح بالاتر تحصیلی مورد مطالعه قرار می گیرد.

اکنون با ارایه یک مثال ساده به توضیح معادل آحاد تکمیل شده می پردازیم:

مثال: در یک دایره تولیدی که موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره آن صفر است، عملیات تولیدی ۱۵۰۰ واحد محصول آغاز می شود. اگر تا پایان دوره مالی کلیه ۱,۵۰۰ واحد محصول تکمیل شده باشد، معادل آحاد تکمیل شده همان ۱,۵۰۰ واحد خواهد بود.

حال اگر تا پایان دوره تعداد ۱,۲۰۰ واحد محصول تکمیل شده باشد. تعداد ۳۰۰ واحد در جریان ساخت پایان دوره (۱۲۰۰-۱۵۰۰) خواهد بود. این تعداد محصول به لحاظ مواد. دستمزد و سربار ۳۰٪ تکمیل شده است. معادل آحاد تکمیل شده به صورت زیر محاسبه می شود.

محاسبه معادل آحاد تکمیل شده

جدول تعدادی تولید	مواد اولیه	هزینه های تبدیل
موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره -۰-		
۱۵۰۰		
۱۵۰۰		
۱۲۰۰	۱۲۰۰	۱۲۰۰
۳۰۰	$۳۰۰ \times ۳۰\% = ۹۰$	$۳۰۰ \times ۳۰\% = ۹۰$
۱۵۰۰		
معادل آحاد تکمیل شده		
	۱۲۹۰	۱۲۹۰

۲۱۶

در جدول مقدار تولید. رابطه زیر همواره برقرار است

موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره	+	واحد هائی که طی دوره اقدام به تولید آنها شده	=	واحد های تکمیل شده طی دوره	+	موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره
-------------------------------------	---	--	---	----------------------------	---	---------------------------------------

۳-۷ ثبت های حسابداری در هزینه یابی مرحله ای :

در سیستم هزینه یابی مرحله ای هزینه های مصرف شده برای هر یک از دوایر تولیدی به حساب همان دایره، بدهکار می شوند. زیرا برای هر یک از دوایر یا هر یک از مراحل تولید حسابی تحت سرفصل، حساب کالای در جریان ساخت در دفتر کل افتتاح می شود.

۱-۳-۷- ثبت مواد مستقیم صادره به تولید:

در سیستم هزینه یابی مرحله ای، در حواله های انبار مشخص می شود که مواد صادره مربوط به کدام مرحله یا کدام دایره تولید است. ثبت حسابداری مواد صادره به تولید به صورت زیر است:

×××	کالای در جریان ساخت - مرحله اول
××	کالای در جریان ساخت - مرحله دوم
××××	کنترل موجودی مواد
	ثبت صدور مواد مستقیم به تولید

۲-۳-۷- ثبت دستمزد مستقیم:

در سیستم هزینه یابی مرحله ای به دلیل اینکه معمولاً تولید محصول به صورت انبوه و یکنواخت است نیاز به استفاده از کارت اوقات کار مشابه سیستم هزینه یابی سفارش کار نخواهد بود. البته، در کارت ساعت کار هر کارگر در هر دایره تولیدی، ساعت کار مفید کارگر به صورت روزانه درج می گردد. در این سیستم هزینه دستمزد مستقیم هر دایره به حساب کالای در جریان ساخت همان دایره، بدهکار و به حساب کنترل هزینه حقوق و دستمزد، بستانکار می گردد. ثبت دستمزد مستقیم به صورت زیر می باشد.

×××

کالای در جریان ساخت - مرحله اول

×××

کالای در جریان ساخت - مرحله دوم

××××

کنترل هزینه حقوق و دستمزد

ثبت دستمزد مستقیم مراحل تولید

۳-۳-۷- ثبت سربار ساخت :

همانطور که در فصل ششم (سیستم هزینه یابی سفارشات) توضیح داده شد، در سیستم هزینه یابی مرحله ای نیز می توان از روشهای هزینه یابی واقعی، هزینه یابی نرمال و هزینه یابی استاندارد، جهت ثبت هزینه های تولید (مواد اولیه، دستمزد مستقیم و سربار ساخت) استفاده نمود.

در سیستم هزینه یابی مرحله ای نرمال برای محاسبه سربار ساخت هر مرحله از تولید باید از نرخ از پیش تعیین شده (نرخ جذب) سربار استفاده شود.

در این صورت سربار ساخت جذب شده هر مرحله از تولید به حساب کالای در جریان ساخت همان مرحله، بدهکار شده. در مقابل حساب کنترل سربار ساخت همان مرحله، بستانکار می گردد. به طور مثال، اگر مبنای محاسبه نرخ جذب سربار ساعت کار مستقیم باشد، سربار ساخت جذب شده هر مرحله از تولید از حاصل ضرب ساعت کار مستقیم واقعی همان مرحله در نرخ جذب سربار همان مرحله محاسبه خواهد شد.

×××

کالای در جریان ساخت - مرحله اول

×××

کالای در جریان ساخت - مرحله دوم

×××

کنترل سربار ساخت مرحله اول

×××

کنترل سربار ساخت مرحله دوم

ثبت سربار ساخت جذب شده مراحل اول و دوم تولید

در پایان دوره مالی پس از مشخص شدن کلیه هزینه های واقعی سربار باید عملیات تسهیم اولیه و ثانویه جهت تسهیم هزینه های واقعی سربار انجام شود. نتایج به دست آمده از تسهیم ثانویه عبارت از، سهم هر مرحله از هزینه های

سربار واقعی خواهد بود، که به صورت زیر ثبت خواهد شد.

کنترل سربار مرحله اول

×××

کنترل سربار مرحله دوم

×××

حساب های مختلف

××××

ثبت هزینه های واقعی سربار به حساب مراحل

با در نظر گرفتن دو ثبت اخیر، حساب کنترل سربار هر یک از دواير توليدی ممکن است دارای مانده، بدهکار یا مانده، بستانکار باشد. مانده این حساب، کسر یا اضافه جذب سربار هر یک از دواير خواهد بود. با انتقال مانده حساب کنترل سربار ساخت دواير توليدی به حساب کسریا اضافه جذب سربار و بستن این حساب با حساب بهای تمام شده کالای فروش رفته، مانده این حساب به مانده واقعی تبدیل می گردد.

۴-۳-۷- ثبت قیمت تمام شده واحدهای تکمیل شده یک مرحله :

محصولات مرحله اول پس از تکمیل به مرحله دوم منتقل می گردد و پس از تکمیل در مرحله دوم به مراحل بعدی و نهایتاً به انبار کالای ساخته شده انتقال می یابد. ثبت مربوط به انتقال محصول از مرحله اول به مرحله دوم به صورت زیر است :

کالای در جریان ساخت مرحله دوم

××××

کالای در جریان ساخت مرحله اول

××××

ثبت بهای تمام شده محصولات انتقال یافته از مرحله اول به مرحله دوم

اگر محصولات در مرحله دوم تکمیل شوند، به انبار کالای ساخته شده منتقل می گردند. ثبت حسابداری آن به قرار زیر است:

موجودی کالای ساخته شده

×××××

موجودی کالای در جریان ساخت مرحله دوم

×××××

ثبت بهای تمام شده کالای ساخته شده در مرحله دوم

۵-۳-۷- ثبت حسابداری کالاهای فروش رفته :

کالاهای ساخته شده در طول دوره مالی به تدریج به فروش می رسند. به ازاء بهای تمام شده کالای فروش رفته حساب قیمت تمام شده کالای فروش رفته، بدهکار و حساب موجودی کالای ساخته شده، بستانکاری می گردد.

قیمت تمام شده کالای فروش رفته

×××

موجودی کالای ساخته شده

×××

ثبت بهای تمام شده کالای فروش رفته

در پایان دوره مالی حساب قیمت تمام شده کالای فروش رفته با حساب سود و زیان بسته می شود.

۴-۷- گزارش هزینه تولید:

پس از تهیه و تنظیم گزارش معادل آحاد تکمیل شده، باید گزارش هزینه تولید تهیه گردد. البته گزارش هزینه تولید با توجه به گزارش معادل آحاد تکمیل شده تهیه خواهد شد.

در سیستم هزینه یابی مرحله ای گزارش هزینه تولید را می توان در پایان هر ماه نیز تهیه نمود. ولی حتماً این گزارش در پایان دوره مالی باید تهیه نمود.

گزارش هزینه تولید از دو بخش تشکیل شده است، شامل، بخش هزینه های قابل تخصیص و بخش تخصیص هزینه ها. این گزارش را می توان برای هر مرحله به صورت جداگانه و یا برای تمام مراحل در یک گزارش تهیه شود. گزارش هزینه تولید شامل جمع هزینه های تولید می باشد و برای هر یک از عوامل هزینه (مواد اولیه، دستمزد مستقیم و سربار ساخت) هم قسمتهائی در نظر گرفته می شود.

۱-۴-۷- هزینه های قابل تخصیص:

در این قسمت ابتدا، جمع هزینه های مصرف شده در خط تولید مربوط به هر مرحله درج می گردد و در قسمت مربوط به مواد، دستمزد و سربار نیز هزینه های انجام شده در طول دوره مالی درج می گردد. سپس با استفاده از گزارش معادل آحاد تکمیل شده نتایج این گزارش به گزارش هزینه تولید منتقل می گردد.

محاسبه بهای تمام شده یک واحد محصول: پس از انتقال معادل آحاد تکمیل شده، از تقسیم هر هزینه، بر معادل آحاد تکمیل شده نظیر خود، شامل مواد اولیه، کار یا دستمزد مستقیم و سربار ساخت، نرخ هر هزینه برای یک واحد محصول ساخته شده به دست می آید. جمع نرخهای بدست آمده بهای تمام شده یک واحد محصول خواهد بود.

۲-۴-۷- تخصیص هزینه ها:

در این بخش از گزارش هزینه تولید، بهای تمام شده محصولات تکمیل شده و انتقال یافته به مرحله بعد یا به انبار کالای ساخته شده و نیز بهای تمام شده موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره با استفاده از گزارش معادل آحاد تکمیل شده محاسبه خواهد شد.

اگر واحد تولیدی یا یک مرحله از تولید دارای ضایعات باشد، در بخش تخصیص هزینه ها باید بهای تمام شده ضایعات و نحوه تسهیم آن به محصولات نیز محاسبه گردد.

در مورد ضایعات در همین فصل توضیح داده خواهد شد. در جدول شماره (۲-۷) گزارش هزینه تولید به عنوان نمونه ارایه می گردد، این گزارش مربوط به اولین مرحله تولید می باشد.

ضمناً در هزینه یابی مرحله ای مقدماتی، هیچیک از مراحل تولید موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره نخواهند داشت.

جدول شماره (۲-۷)

گزارش هزینه تولید مرحله اول

بهای تمام شده یک واحد	هزینه های تبدیل	مواد اولیه	جمع هزینه های تولید
	-	-	-۰-
	**	***	****
	**	***	****
	*	**	
**	*	**	

		***	****
	**		**

هزینه های قابل تخصیص :

هزینه موجودی کالای در جریان
ساخت اول دوره

هزینه های انجام شده طی دوره

جمع هزینه های تولید

معادل آحاد تکمیل شده

بهای تمام شده یک واحد

تخصیص هزینه ها:

**** بهای تمام شده محصولات تکمیل شده

**** بهای تمام شده موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره :

**** مواد اولیه

**** هزینه های تبدیل

جمع هزینه های تخصیص یافته

لازم به توضیح است که در گزارش هزینه تولید، همواره جمع هزینه های قابل تخصیص با جمع هزینه های تخصیص یافته برابر خواهد بود.

اکنون با ارایه یک مثال به توضیح گزارش معادل آحاد تکمیل شده و گزارش هزینه تولید می پردازیم:

مثال

شرکت تولیدی مهر کام از سیستم هزینه یابی مرحله ای برای محاسبه بهای تمام شده محصولات خود استفاده می نماید. این شرکت دارای دو مرحله تولیدی (۱ و ۲) می باشد. بطوری که محصولات ساخته شده مرحله (۱) به مرحله (۲) انتقال یافته و پس از تکمیل در این مرحله به انبار کالای ساخته شده منتقل می گردد. اطلاعات مربوط به تولید در یک دوره مالی به قرار زیر است:

مواد انتقال یافته به مرحله یک تعداد ۶۰۰۰ واحد جمعاً به مبلغ ۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال می باشد.

طی دوره مالی تعداد ۵,۰۰۰ واحد محصول در مرحله (۱) تکمیل شده و به مرحله (۲) انتقال یافته است.

موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره مرحله (۱) تعداد ۱,۰۰۰ واحد می باشد که از نظر مواد اولیه ۱۰۰٪ و

از نظر هزینه های تبدیل ۴۰٪ تکمیل می باشد.

هزینه های تبدیل در مرحله (۱) شامل، دستمزد مستقیم و سربار ساخت جمعاً به مبلغ ۴۳۲,۰۰۰ ریال می باشد که ۶۰٪ آن دستمزد مستقیم و ۴۰٪ آن سربار ساخت است.

از تعداد ۵,۰۰۰ واحد محصول انتقال یافته به مرحله (۲) تعداد ۴/۵۰۰ واحد محصول ساخته شده و به انبار کالای ساخته شده منتقل شده است.

موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره مرحله (۲) از نظر مواد انتقالی از مرحله (۱) صد درصد. از نظر مواد اولیه مرحله دو ۷۰٪ و از نظر هزینه های تبدیل مرحله (۲) ۵۰٪ تکمیل می باشد.

هزینه های انجام شده در مرحله (۲) شامل مواد اولیه مبلغ ۷۷۶,۰۰۰ ریال و هزینه های تبدیل مبلغ ۲۸۵,۰۰۰ ریال می باشد. که ۷۰٪ آن دستمزد مستقیم و ۳۰٪ از آن سربار می باشد.

در مراحل (۱ و ۲) موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره وجود ندارد.

در مراحل (۱ و ۲) هیچگونه ضایعات وجود ندارد.

مطلوبست :

(۱) تهیه گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله (۱)

(۲) تهیه گزارش هزینه تولید مرحله (۱) و محاسبه بهای تمام شده کالای ساخته شده و بهای تمام شده موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره این مرحله .

(۳) تهیه گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله (۲)

(۴) تهیه گزارش هزینه تولید مرحله (۲) و محاسبه بهای تمام شده محصولات ساخته شده و محاسبه بهای تمام شده موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره این مرحله.

(۵) ثبت کلیه عملیات مربوط به مراحل (۱ و ۲) در دفتر روزنامه

حل مثال :

گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله (۱)

هزینه های تبدیل	مواد اولیه	جدول مقدار تولید	
		-	تعداد موجودی در جریان ساخت اول دوره
		<u>۶,۰۰۰</u>	تعداد محصولات اقدام به تولید طی دوره
		<u>۶,۰۰۰</u>	
۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	تعداد محصولات تکمیل شده انتقال یافته به مرحله (۲)
<u>۴۰۰ = ۱/۰۰۰ × ۴۰٪</u>	<u>۱,۰۰۰</u>	<u>۱,۰۰۰</u>	تعداد موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره
		<u>۶,۰۰۰</u>	
<u>۵,۴۰۰</u>	<u>۶,۰۰۰</u>		معادل آحاد تکمیل شده

گزارش هزینه تولید مرحله (۱)

بهای تمام شده یک واحد	هزینه های تبدیل	مواد اولیه	جمع هزینه های تولید	
--	--	--	--	هزینه های موجودی اول دوره
	ریال ۴۳۲,۰۰۰	ریال ۱,۲۰۰,۰۰۰	۱,۶۳۲,۰۰۰	هزینه های دوره مالی جاری
			<u>۱,۶۳۲,۰۰۰</u>	
	۵,۴۰۰ واحد	۶,۰۰۰ واحد		معادل آحاد تکمیل شده
<u>۲۸۰ ریال</u>	<u>۸۰ ریال</u>	<u>۲۰۰ ریال</u>		بهای تمام شده یک واحد محصول
				نحوه تخصیص هزینه ها:
$۵/۰۰۰ \times ۲۸۰ =$			<u>۱,۴۰۰,۰۰۰</u>	بهای تمام شده کالای ساخته شده
		$۱,۰۰۰ \times \%۱۰۰ \times ۲۰۰ =$	۲۰۰,۰۰۰	بهای تمام شده موجودی پایان دوره
		$۱,۰۰۰ \times \%۴۰ \times ۸۰ =$	<u>۳۲,۰۰۰</u>	مواد اولیه
			<u>۲۳۲,۰۰۰</u>	هزینه های تبدیل
			<u>۱,۶۳۲,۰۰۰</u>	جمع هزینه های تخصیص یافته

گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله (۲)

جدول مقداری تولید (واحد)	مواد انتقالی	مواد اولیه	هزینه‌های تبدیل	
-۰-	-۰-	-۰-	-۰-	تعداد موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره
۵,۰۰۰				تعداد محصولات انتقال یافته از مرحله (۱)
<u>۵,۰۰۰</u>				
۴,۵۰۰	۴,۵۰۰	۴,۵۰۰	۴,۵۰۰	تعداد محصولات تکمیل شده و انتقال یافته به انبار
۵۰۰	۵۰۰	$۳۵۰ = ۵۰۰ \times ۷۰\%$	$۲۵۰ = ۵۰۰ \times ۵۰\%$	تعداد موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره
<u>۵,۰۰۰</u>				
	<u>۵,۰۰۰</u>	<u>۴,۸۵۰</u>	<u>۴,۷۵۰</u>	معادل آحاد تکمیل شده

گزارش هزینه تولید مرحله (۲)

جمع هزینه‌های تولید (واحد)	مواد انتقالی	مواد اولیه	هزینه‌های تبدیل	بهای تمام شد یک واحد	
-۰-					هزینه‌های موجودی اول دوره
۲,۴۶۱,۰۰۰	۱,۴۰۰,۰۰۰	۷۷۶,۰۰۰	۲۸۵,۰۰۰		هزینه‌های دوره مالی جاری
<u>۲,۴۶۱,۰۰۰</u>					
	۵۰۰ واحد	۴/۸۵۰	۴/۷۵۰		معادل آحاد تکمیل شده
	<u>۲۸۰ ریال</u>	<u>۱۶۰ ریال</u>	<u>۶۰</u>	<u>۵۰۰</u>	بهای تمام شده یک واحد
					نحوه تخصیص هزینه‌ها:
<u>۲,۲۵۰,۰۰۰</u>				$۴,۵۰۰ \times ۵۰۰ =$	بهای تمام شده محصولات تکمیل شده
					بهای تمام شده موجودی پایان دوره
	$۵۰۰ \times ۲۸۰ =$				مواد انتقالی
	۱۴۰,۰۰۰				
		$۳۵۰ \times ۱۶۰ =$			مواد اولیه
		۵۶,۰۰۰			
			$۲۵۰ \times ۶۰ =$		هزینه‌های تبدیل
			۱۵,۰۰۰		
			<u>۲۱۱,۰۰۰</u>		
<u>۲,۴۶۱,۰۰۰</u>					جمع هزینه‌های تخصیص یافته

ثبت های حسابداری مربوط به شرکت تولیدی مهرکام:

۱,۲۰۰,۰۰۰	۱- کالای در جریان ساخت مرحله (۱)	۱,۲۰۰,۰۰۰
	کنترل موجودی مواد	
	ثبت صدور ۶/۰۰۰ واحد مواد به مرحله (۱)	
۴۳۲,۰۰۰	۲- کالای در جریان ساخت مرحله (۱)	۴۳۲,۰۰۰
۲۵۹,۲۰۰	کنترل هزینه حقوق و دستمزد	۲۵۹,۲۰۰
۱۷۲,۸۰۰	کنترل سربار مرحله (۱)	۱۷۲,۸۰۰
	ثبت دستمزد مستقیم و سربار ساخت مرحله (۱)	
۱,۴۰۰,۰۰۰	۳- کالای در جریان ساخت مرحله (۲)	۱,۴۰۰,۰۰۰
	کالای در جریان ساخت مرحله (۱)	
	ثبت بهای تمام شده تعداد ۵۰۰۰ واحد محصول انتقال یافته از مرحله (۱) به مرحله (۲)	
۷۷۶,۰۰۰	۴- کالای در جریان ساخت مرحله (۲)	۷۷۶,۰۰۰
	کنترل موجودی مواد	
	ثبت صدور مواد به مرحله (۲)	
۲۸۵,۰۰۰	۵- کالای در جریان ساخت مرحله (۲)	۲۸۵,۰۰۰
۱۹۹,۵۰۰	کنترل هزینه حقوق و دستمزد	۱۹۹,۵۰۰
۸۵,۵۰۰	کنترل سربار ساخت مرحله (۲)	۸۵,۵۰۰
	ثبت دستمزد مستقیم و سربار ساخت مرحله (۲)	
۲,۲۵۰,۰۰۰	۶- موجودی کالای ساخته شده	۲,۲۵۰,۰۰۰
	کالای در جریان ساخت مرحله (۲)	
	ثبت بهای تمام شده تعداد ۴/۵۰۰ واحد کالای ساخته شده	

۵-۷ ضایعات

در اکثر واحدهای تولیدی قسمتی از مواد اولیه، کالای در جریان ساخت و یا کالای ساخته شده به دلایل مختلف از بین می روند و ضایع می شوند. به طوری که نمی توان آنها را به عنوان محصولی سالم در چرخه تولید محسوب نمود، و از عملیات تولید کنار گذاشته می شوند. ضایعات به دو صورت مورد مطالعه قرار می گیرد. شامل ضایعات عادی و ضایعات غیر عادی

۱- ضایعات عادی: به ضایعاتی گفته می شود که در جریان طبیعی تولید به وجود می آیند و در واقع غیر قابل کنترل است، به عبارت دیگر ضایعات عادی لازمه تولید بسیاری از محصولات می باشد و بدون ایجاد ضایعات تولید نیز انجام نخواهد شد. به عنوان مثال در تولید لوازم فلزی یا لوازم چوبی قسمتی از فلز یا چوب به دلیل برش از بین میرود که به

عنوان ضایعات عادی تولید محسوب می شود. همچنین درصنایعی که بر اثر تبخیر قسمتی از مواد اولیه در جریان تولید از بین می رود، مواد تبخیر شده همان ضایعات عادی است. به بیان دیگر ضایعات عادی ضایعاتی است که حتی قبل از تولید امکان محاسبه و برآورد آن وجود دارد.

بهای تمام شده ضایعات عادی به حساب محصولات ساخته شده و محصولات در جریان ساخت منظور می شود.

۲- ضایعات غیر عادی: ضایعاتی است که به دلایل مختلف از جمله عدم مهارت کارگران، فرسودگی ماشین آلات

استفاده از مواد نامرغوب و یا قطع جریان برق به وجود می آیند. تعداد یا مقدار ضایعات غیر عادی را نمی توان از ابتدای دوره مالی و حتی در جریان تولید محصول پیش بینی نمود. البته ضایعات غیر عادی تا حدود زیادی قابل کنترل است.

درواقع بهای تمام شده ضایعات غیر عادی برای واحد تولیدی زیان حاصل از این قبیل ضایعات محسوب می شود.

۶-۷- واحدهای معیوب و ناقص: عبارت است از: واحدهائی که مانند، ضایعات با استانداردهای تولید منطبق

نیستند. ولی مانند ضایعات از چرخه تولید خارج نمی شوند. بلکه می توان این قبیل واحدها را با انجام عملیات اضافی تولید و رساندن به حداقل استاندارد تولید قابل فروش نمود. واحدهای معیوب و ناقص هم مانند ضایعات، به واحدهای معیوب عادی و واحدهای معیوب غیر عادی تقسیم می شوند.

۷-۷- محاسبه بهای تمام شده ضایعات:

همانطور که قبلاً اشاره شد. قسمتی از هزینه های انجام شده در خط تولید به مصرف ضایعات تولید می رسند. به عبارت دیگر هزینه های تولید شامل (مواد اولیه، دستمزد مستقیم و سربار ساخت) در هر مرحله از تولید به سه قسمت تقسیم می شود. بخشی از آن به مصرف بهای تمام شده کالای ساخته شده می رسد. قسمتی به مصرف بهای تمام شده موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره رسیده و قسمتی هم صرف ضایعات می گردد. به بیان دیگر بهای تمام شده ضایعات شامل مواد اولیه، کار مستقیم و سربار ساخت می باشد، که باید در گزارش هزینه تولید منظور و محاسبه گردد.

برای محاسبه بهای تمام شده محصولات ساخته شده و نیز بهای تمام شده موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره ابتدا گزارش معادل آحاد تکمیل شده تنظیم می گردد و محاسبه بهای تمام شده براساس گزارش معادل آحاد تکمیل شده انجام می شود. بهای تمام شده ضایعات اعم از عادی و غیر عادی نیز باید با استفاده از گزارش معادل آحاد تکمیل شده انجام پذیرد. چنانچه ضایعات وجود داشته باشد، معادل آحاد تکمیل شده آن مرحله از رابطه زیر محاسبه می گردد.

$$\begin{aligned} \text{معادل آحاد تکمیل شده} &= \left[\text{تعداد محصولات تکمیل شده طی دوره} + \left[\text{موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره} \times \text{درصد تکمیل} \right] - \left[\text{موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره} \times \text{درصد تکمیل} \right] \right] \\ &+ \left[\text{تعداد ضایعات عادی} \times \text{درصد تکمیل در نقطه بازرسی} \right] + \left[\text{تعداد ضایعات غیر عادی} \times \text{درصد تکمیل در نقطه بازرسی} \right] \end{aligned}$$

۱-۷-۷ نقطه بازرسی:

در مراحل مختلف تولیدی که دارای ضایعات عادی بوده و یا احتمال ایجاد ضایعات غیرعادی وجود دارد. از طرف مهندسی تولید، نقطه یا نقاطی که احتمال به وجود آمدن ضایعات در آنجا بیشتر است به عنوان نقطه بازرسی انتخاب می شود. در این صورت فرض بر این است که تمام ضایعات مرحله در آن نقطه یا نقاط به وجود می آید، البته باید توجه داشت که در تمام نقاط هر مرحله از تولید ضایعات به وجود می آید، ولی امکان محاسبه بهای تمام شده ضایعات در تمام این نقاط وجود ندارد. به همین دلیل نقطه یا نقاط بازرسی در هر مرحله از تولید انتخاب شده و فرض می شود تمام ضایعات در آن نقطه یا نقاط به وجود آمده است.

در واقع نقطه بازرسی به منظور مشخص نمودن این موضوع که محصولات در جریان ساخت در کدام نقطه از مرحله ضایع شده و ازین رفته اند انتخاب می گردد. زیرا نقطه ای که محصول در آنجا ضایع شده به لحاظ مواد اولیه، کارمستقیم و سربار ساخت، برای محاسبه بهای تمام شده ضایعات ملاک محاسبه خواهد بود. جدول شماره (۷-۳) گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله ای از تولید است که دارای ضایعات عادی و ضایعات غیرعادی می باشد.

جدول شماره (۷-۳) گزارش معادل آحاد تکمیل شده			
هزینه های تبدیل	مواد اولیه	جدول مقداری تولید	
		-۰-	تعداد موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره
		XXXX	تعداد محصولات اقدام به تولید
		XXXX	
XXX	XXX	XXX	تعداد محصولات تکمیل شده و انتقال یافته
X	XX	XX	تعداد ضایعات عادی
X	XX	XX	تعداد ضایعات غیرعادی
X	XX	XX	تعداد موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره
		XXXX	
XXX	XXXX		معادل آحاد تکمیل شده

مثال:

اطلاعات مربوط به تولید محصول در شرکت تولیدی زیرین که دارای دو مرحله تولیدی یک و دو می باشد طی دوره مالی جاری به قرار زیر است:

تعداد مواد وارده به مرحله یک ۳۰,۰۰۰ واحد می باشد.

تعداد محصولات ساخته شده در مرحله یک ۱۷,۰۰۰ واحد می باشد که به مرحله دو منتقل شده است.

موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره در مرحله یک ۹,۰۰۰ واحد است که از نظر مواد ۱۰۰٪ تکمیل و از نظر هزینه های تبدیل ۷۰٪ تکمیل می باشد.

تعداد ضایعات عادی در مرحله یک ۳,۰۰۰ واحد و تعداد ضایعات غیر عادی مرحله یک ۱,۰۰۰ واحد است. مواد اولیه در آغاز مرحله یک و دوبه محصول اضافه می شود ولی هزینه های تبدیل شامل کار مستقیم و سربار ساخت به صورت یکنواخت در سرتاسر مرحله به محصول اضافه می گردد. نقطه بازرسی در مرحله یک در ۵۰٪ عملیات مرحله یک انتخاب شده است. از محصولات انتقال یافته به مرحله دو تعداد ۱۲,۰۰۰ واحد تکمیل شده و به انبار کالای ساخته شده منتقل گردیده است.

تعداد موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره مرحله دو ۲,۰۰۰ واحد می باشد که از نظر مواد اولیه ۱۰۰٪ و از نظر هزینه های تبدیل ۵۰٪ تکمیل می باشد. بازرسی در مرحله دو در ۶۰٪ عملیات تولیدی مرحله تعیین شده است. تعداد ضایعات عادی مرحله دو ۲/۰۰۰ واحد و تعداد ضایعات غیر عادی مرحله دو ۱/۰۰۰ واحد می باشد. گزارش معادل آحاد تکمیل شده مراحل یک و دو به صورت زیر است.

گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله یک

جدول مقداری تولید	مواد اولیه	هزینه های تبدیل	
-۰-			موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره
۳۰,۰۰۰			تعداد محصولات اقدام به تولید طی دوره
<u>۳۰,۰۰۰</u>			
۱۷,۰۰۰	۱۷,۰۰۰	۱۷/۰۰۰	تعداد محصولات تکمیل شده و انتقال یافته
۹,۰۰۰	۹,۰۰۰	۶۳۰۰ = ۹,۰۰۰ × ۷۰٪	تعداد موجودی پایان دوره
۳/۰۰۰	۳,۰۰۰	۱۵۰۰ = ۳,۰۰۰ × ۵۰٪	تعداد ضایعات عادی
۱/۰۰۰	۱,۰۰۰	۵۰۰ = ۱,۰۰۰ × ۵۰٪	تعداد ضایعات غیر عادی
<u>۳۰,۰۰۰</u>	<u>۳۰,۰۰۰</u>	<u>۲۵,۳۰۰</u>	معادل آحاد تکمیل شده

گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله دو

هزینه‌های تبدیل	مواد اولیه	مواد انتقالی	جدول مقداری تولید	
			---	تعداد موجودی اول دوره
			۱۷,۰۰۰	تعداد محصولات انتقال یافته از مرحله یک
			<u>۱۷,۰۰۰</u>	
	۱۲,۰۰۰	۱۲,۰۰۰	۱۲,۰۰۰	تعداد محصولات ساخته شده
$۱۰۰۰ = ۲۰۰۰ \times ۵۰\%$	۲,۰۰۰	۲,۰۰۰	۲,۰۰۰	تعداد موجودی پایان دوره
$۱۲۰۰ = ۲۰۰۰ \times ۶۰\%$	۲,۰۰۰	۲,۰۰۰	۲,۰۰۰	تعداد ضایعات عادی
$۶۰۰ = ۱۰۰۰ \times ۶۰\%$	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	تعداد ضایعات غیر عادی
			<u>۱۷,۰۰۰</u>	
<u>۱۴,۸۰۰</u>	<u>۱۷,۰۰۰</u>	<u>۱۷,۰۰۰</u>		معادل آحاد تکمیل شده

باتوجه به گزارشهای معادل آحاد تکمیل شده مراحل یک و دوم مشخص می شود که ضایعات اعم از عادی و غیر عادی باید در محاسبه معادل آحاد تکمیل شده منظور گردد. زیرا همانطور که در قسمتهای قبلی هم اشاره شد. قسمتی از هزینه های انجام شده در هر مرحله از تولید به بهای تمام شده ضایعات اختصاص می یابد. با استفاده از گزارش معادل آحاد تکمیل شده می توان بهای تمام شده ضایعات را محاسبه نمود. البته نقطه بازرسی آخرین نقطه ای است که کالای در جریان ساخت هر مرحله در آن نقطه ضایع شده و از بین رفته است.

۲-۷-۷- بهای تمام شده ضایعات عادی :

بهای تمام شده ضایعات عادی شامل مواد اولیه، کار مستقیم و سر بار ساخت می باشد. که باید در گزارش هزینه تولید محاسبه شده سپس به بهای تمام شده محصولات ساخته شده اضافه گردیده و یا بین محصولات سالم سرشکن شود.

الف - اگر مواد اولیه در آغاز مرحله به محصول اضافه شود، ضایعات اعم از عادی و غیر عادی از نظر مواد اولیه ۱۰۰٪ تکمیل می باشد.

ب - چون هزینه های تبدیل شامل کار مستقیم و سر بار ساخت معمولاً به صورت یکنواخت در سرتاسر خط تولید به محصول اضافه می شود. ضایعات اعم از عادی و غیر عادی از نظر هزینه های تبدیل دارای درصد تکمیلی است که نقطه

بازرسی در آنجا قرار دارد. زیرا ضایعات در نقطه بازرسی به وجود آمده اند.

تبصره:

همانطور که در قسمت (۷-۷-۲) اشاره شد. بهای تمام شده ضایعات عادی باید به محصولات ساخته شده اضافه گردد. ویابین محصولات سالم سرشکن شود. این موضوع به شرایط زیر بستگی دارد. اگر موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره از نقطه بازرسی عبور نکرده باشد، یعنی درصد تکمیل آن کمتر از نقطه بازرسی باشد، هیچ سهمی از بهای تمام شده ضایعات عادی به موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره داده نخواهد شد.

اگر درصد تکمیل موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره با نقطه بازرسی برابر باشد به این معناست که موجودی پایان دوره از نقطه بازرسی عبور نکرده در این صورت هم هیچ سهمی از بهای تمام شده ضایعات عادی به موجودی پایان دوره تعلق نمی گیرد. در مثال شرکت تولیدی زرین، موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره در مرحله دو از نظر مواد اولیه ۱۰٪ تکمیل است ولی از نظر هزینه های تبدیل ۵۰٪ تکمیل می باشد. نقطه بازرسی در این مرحله نیز در ۶۰٪ عملیات تولیدی قرار دارد. پس از بهای تمام شده ضایعات عادی سهمی نخواهد داشت. و بهای تمام شده ضایعات عادی مرحله دو تماماً به محصولات تکمیل شده اضافه می گردد.

اگر درصد تکمیل موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره بیشتر از نقطه بازرسی باشد. به این معناست که موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره از نقطه بازرسی عبور کرده است. در این صورت از بهای تمام شده ضایعات عادی سهمی به موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره تعلق خواهد گرفت. به عبارت دیگر بهای تمام شده ضایعات عادی بین محصولات سالم سرشکن می گردد. که به نسبت تعداد محصولات سالم خواهد بود. تعداد محصولات سالم عبارت است از جمع تعداد محصولات تکمیل شده و تعداد موجودی پایان دوره

تعداد موجودی در جریان ساخت پایان دوره + تعداد محصولات تکمیل شده = تعداد محصولات سالم

در مثال شرکت تولیدی زرین در مرحله یک موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره از نظر هزینه های تبدیل ۷۰٪ تکمیل می باشد ولی بازرسی در ۵۰٪ عملیات تولیدی این مرحله قرار دارد. به این ترتیب مشخص است که موجودی پایان دوره از نقطه بازرسی عبور کرده است. در این صورت سهمی از بهای تمام شده ضایعات عادی به موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره تعلق خواهد گرفت. به عبارت دیگر بهای تمام شده ضایعات عادی بین محصولات تکمیل شده و موجودی پایان دوره به نسبت تعداد آنها سرشکن می گردد.

$$\text{بهای تمام شده ضایعات} \times \frac{\text{تعداد محصولات تکمیل شده}}{\text{تعداد محصولات سالم}} = \text{سهم محصولات تکمیل شده}$$

بهای تمام شده ضایعات عادی \times $\frac{\text{تعداد موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره}}{\text{تعداد محصولات سالم}} = \text{سهم موجودی پایان دوره}$

۳-۷-۷- ارزش ضایعات :

ضایعات عادی و غیرعادی هر مرحله از تولید ممکن است بدون ارزش یا دارای ارزش باشد
الف - ضایعات بدون ارزش است.

اگر در یک مرحله از تولید ضایعات تولید شده فاقد ارزش باشد. بهای تمام شده ضایعات عادی تماماً به محصولات تکمیل شده اضافه می گردد. یا بین محصولات سالم سرشکن می شود.

ب - ضایعات دارای ارزش فروش است.

در بسیاری از مراحل تولید ضایعات به وجود آمده دارای ارزش فروش می باشد مانند ضایعات تولید لوازم فلزی که قابل فروش است، در این صورت ارزش فروش ضایعات عادی موجب کاهش بهای تمام شده ضایعات عادی می گردد در نتیجه بهای تمام شده محصولات تکمیل شده یا محصولات سالم معادل ارزش فروش ضایعات عادی کاهش خواهد یافت.

اگر بهای تمام شده ضایعات عادی بین محصولات سالم سرشکن شود، ارزش فروش این ضایعات نیز باید به نسبت مقدار بین محصولات سالم سرشکن گردد.

ج - ضایعات قابل بازیافت است.

در بعضی از صنایع ضایعات به وجود آمده یک مرحله از تولید ممکن است در همان مرحله یا در مراحل دیگر تولید به عنوان مواد اولیه مجدداً به مصرف برسد، در این صورت ارزش ضایعات قابل بازیافت معادل موادی است که ضایعات جایگزین آن می گردد.

۴-۷-۷- محاسبه بهای تمام شده ضایعات غیرعادی :

همانطور که قبلاً هم اشاره شد، ضایعات غیرعادی ضایعاتی است که انتظار نمی رود به وجود آید ولی عملاً در مراحل مختلف تولید به دلایل مختلف از جمله عدم مهارت کارگران، قطع جریان برق و غیره تولید می شود. بهای تمام شده ضایعات غیرعادی نیز مانند ضایعات عادی شامل مواد اولیه، کارمستقیم و سربار ساخت می باشد. و محاسبه آن دقیقاً مشابه محاسبه بهای تمام شده ضایعات عادی و یا استفاده از گزارش معادل آحاد تکمیل شده می باشد.

از آنجا که تعداد یا مقدار ضایعات غیرعادی از ابتدای دوره مالی قابل پیش بینی نیست نمی توان آنرا به محصولات

تکمیل شده یا به محصولات سالم اضافه نمود. بلکه بهای تمام شده ضایعات غیرعادی برای واحد تولیدی عبارت از زیان ناشی از این ضایعات محسوب می شود و درحسابی به همین عنوان منظور می گردد.

۸-۷- ثبت های حسابداری مربوط به ضایعات :

ثبت فروش ضایعات :

اگر ضایعات یک مرحله از تولید دارای ارزش فروش باشد، درقسمت هزینه های قابل تخصیص گزارش هزینه تولید. جمع ارزش فروش کلیه ضایعات شامل ارزش فروش ضایعات عادی و ارزش فروش ضایعات غیرعادی از جمع هزینه های انجام شده در آن مرحله شامل (قیمت تمام شده موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره به علاوه هزینه های انجام شده طی دوره) کسر می گردد. و درقسمت نحوه تخصیص گزارش هزینه تولید نیز ارزش فروش ضایعات عادی و غیرعادی به ترتیب از قیمت تمام شده ضایعات عادی و قیمت تمام شده ضایعات غیرعادی کسر می گردد.

نحوه ثبت ارزش فروش و بهای تمام شده ضایعات :

به ازاء ارزش فروش پیش بینی شده ضایعات عادی حساب موجودی ضایعات، بدهکار و حساب کالای در جریان ساخت مرحله معادل ارزش فروش ضایعات عادی، بستانکاری می گردد.
به ازاء بهای تمام شده ضایعات غیرعادی حساب زیان ضایعات غیرعادی، بدهکار و حساب کالای در جریان ساخت مرحله، بستانکاری می شود.
به ازاء ارزش فروش ضایعات غیرعادی ، حساب موجودی ضایعات، بدهکار و حساب زیان ضایعات غیرعادی بستانکاری می شود. زیرا ارزش فروش ضایعات غیرعادی قسمتی از زیان ناشی از این قبیل ضایعات را جبران می کند.
ثبت های نمونه به صورت زیر است:

××	۱- موجودی ضایعات
××	کالای در جریان ساخت - مرحله
	<u>ثبت ارزش فروش پیش بینی شده ضایعات عادی مرحله</u>
×××	۲- زیان ضایعات غیرعادی
×××	کالای در جریان ساخت مرحله
	<u>ثبت بهای تمام شده ضایعات غیرعادی</u>

۳- موجودی ضایعات ×
 زیان ضایعات غیرعادی ×
 ثبت ارزش پیش بینی شده فروش ضایعات غیرعادی
 حال چنانچه ضایعات عادی و غیرعادی عملاً به فروش برسد، معادل قیمت واقعی فروش ضایعات حساب بانک یا حسابهای دریافتی، بدهکار و در مقابل حساب موجودی ضایعات بستانکاری می گردد.

××× بانک ۴-

××× موجودی ضایعات

ثبت قیمت فروش واقعی ضایعات عادی و غیرعادی

اگر ضایعات عادی و غیرعادی به مبلغی کمتر یا بیشتر از ارزش فروش پیش بینی شده آنها به فروش برسد، اختلاف به عنوان زیان یا سود حاصل از فروش ضایعات به حسابی به همین عنوان، بدهکار یا بستانکاری می گردد

×××× بانک ۵-

××× موجودی ضایعات

× سود حاصل از فروش ضایعات

ثبت فروش ضایعات عادی و غیرعادی یا سود

××× بانک ۶-

× زیان حاصل از فروش

××× موجودی ضایعات

ثبت فروش ضایعات عادی و غیرعادی یا زیان

مثال: با توجه به اطلاعات مربوط به شرکت تولیدی زرین، سایر اطلاعات به قرار زیر است.

۱. هزینه های انجام شده طی دوره مالی جاری به قرار زیر است.

مرحله دو	مرحله یک	
ریال ۲,۰۴۰,۰۰۰	ریال ۵,۴۰۰,۰۰۰	مواد اولیه
ریال ۵۹۲,۰۰۰	ریال ۱,۲۶۵,۰۰۰	کار مستقیم
ریال ۴۴۴,۰۰۰	ریال ۷۵۹,۰۰۰	سربار ساخت
ریال ۱۵۰	ریال ۱۲۰	۲. ارزش فروش ضایعات عادی و غیرعادی

۳. ضایعات مرحله یک و دوبه ترتیب از قرار هر واحد ۱۶۰ ریال و ۱۳۰ ریال نقداً به فروش رسید.

۴. در مراحل یک و دو موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره وجود ندارد.

مطلوبست:

(۱) تنظیم گزارش هزینه تولید مراحل یک و دو

(۲) ثبت کلیه دادوستدهای مربوط به مراحل یک و دو و انتقال اقلام ثبت شده به دفتر کل

گزارش هزینه تولید مرحله یک

بهای تمام شده یک واحد	هزینه‌های تبدیل	مواد اولیه	جمع هزینه‌های تولید
			هزینه های قابل تخصیص :
			هزینه های موجودی اول دوره -۰-
			هزینه های دوره مالی جاری
	ریال ۲,۰۲۴,۰۰۰	ریال ۵,۴۰۰,۰۰۰	۷,۴۲۴,۰۰۰
			هزینه‌های دوره مالی جاری
			کسر می شود:
			ارزش فروش ضایعات $4000 \times 120 = (480,000)$
			<u>۶,۹۴۴,۰۰۰</u>
			جمع هزینه های قابل تخصیص
			معادل آحاد تکمیل شده
	واحد ۲۵,۳۰۰	واحد ۳۰,۰۰۰	
			بهای تمام شده یک واحد
<u>۲۶۰ ریال</u>	<u>۸۰ ریال</u>	<u>۱۸۰ ریال</u>	
			نحوه تخصیص هزینه ها
			بهای تمام شده ضایعات غیر عادی
			کسر می شود فروش ضایعات غیر عادی
			$500 \times 80 + 1000 \times 180 = 220,000$
			$(1000 \times 120) = (120,000)$
			<u>۱۰۰,۰۰۰</u>
			بهای تمام شده ضایعات غیر عادی
			بهای تمام شده محصولات ساخته شده
$17,000 \times 260 =$			۴,۴۲۰,۰۰۰
			۴۳۱,۵۳۸
			سهم ضایعات عادی
			سهم فروش ضایعات عادی
			$(235,384)$
			<u>۴,۶۱۶,۱۵۴</u>
			بهای تمام شده موجودی پایانه دوره :
			مواد اولیه
			$9,000 \times 180 = 1,620,000$
			هزینه های تبدیل
			$6,300 \times 80 = 504,000$
			سهم ضایعات عادی
			۲۲۸,۴۶۲
			سهم فروش ضایعات عادی
			$(124,616)$
			<u>۲,۲۲۷,۸۴۶</u>
			<u>۶,۹۴۴,۰۰۰</u>
			جمع هزینه های تخصیص یافته

اینک به توضیح و محاسبه بعضی از اقلام مندرج در گزارش هزینه تولید می پردازیم. گزارش هزینه تولید مرحله یک با توجه به گزارش معادل آحاد تکمیل شده این مرحله و سایر اطلاعات مربوط به هزینه های انجام شده طی دوره تهیه گردیده است.

بهای تمام شده ضایعات عادی و ضایعات غیرعادی با در نظر گرفتن نقطه بازرسی مرحله یک محاسبه شده نقطه بازرسی در ۵۰٪ عملیات تولیدی مرحله تعیین شده مواد اولیه در آغاز مرحله به محصول اضافه شده. پس ضایعات عادی از نظر مواد اولیه صد درصد تکمیل می باشد. هزینه های تبدیل به صورت یکنواخت در سرتاسر مرحله به محصول اضافه می شود. پس ضایعات این مرحله از نظر هزینه های تبدیل دارای همان درصد نقطه بازرسی یعنی ۵۰٪ تکمیل می باشد. زیرا فرض بر این است که تمام ضایعات اعم از عادی و غیرعادی در نقطه بازرسی به وجود آمده است.

۲۳۴

محاسبه بهای تمام شده ضایعات عادی به صورت زیر است

$$\begin{aligned} \text{مواد اولیه} & 3000 \times 100\% \times 180 = 540,000 \\ \text{هزینه های تبدیل} & 3000 \times 50\% \times 80 = 120,000 \\ \text{بهای تمام شده ضایعات عادی} & \underline{660,000} \end{aligned}$$

در مرحله یک موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره از نظر مواد اولیه صد درصد تکمیل می باشد، ولی از نظر هزینه های تبدیل ۷۰٪ تکمیل است. در این مرحله درصد تکمیل موجودی پایان دوره از نقطه بازرسی بیشتر است. به عبارت دیگر موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره از نقطه بازرسی عبور کرده است. پس بهای تمام شده ضایعات عادی باید به نسبت تعداد محصولات ساخته شده و تعداد موجودی پایان دوره بین آنها سرشکن گردد. یعنی بین محصولات سالم.

$$\begin{aligned} \text{تعداد محصولات سالم} & 17,000 + 9,000 = 26,000 \\ \text{سهم محصولات ساخته شده} & \frac{17,000}{26,000} \times 660,000 = 431,538 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{سهم موجودی پایان دوره} & \frac{9,000}{26,000} \times 660,000 = 228,462 \\ \text{۵- در مرحله یک ضایعات عادی از قرار هر واحد ۱۲۰ ریال قابل فروش است.} & \end{aligned}$$

وبهای فروش آن عبارت است از: $3,000 \times 120 = 360,000$ ریال
همانطور که بهای تمام شده ضایعات عادی به نسبت تعداد بین محصولات سالم سرشکن می گردد. ارزش فروش ضایعات عادی هم به همان صورت سرشکن می شود.

$$\begin{aligned} \text{سهم محصولات ساخته شده} & \frac{17,000}{26,000} \times 360,000 = 235,384 \text{ ریال} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{سهم موجودی پایان دوره} & \frac{9,000}{26,000} \times 360,000 = 124,616 \text{ ریال} \\ \text{در مرحله یک تعداد ۱/۰۰۰ واحد ضایعات غیرعادی وجود دارد که بهای تمام شده آن عبارت است از} & \end{aligned}$$

$$1,000 \times 180 = 180,000 \quad \text{مواد اولیه}$$

$$1000 \times 50\% \times 80 = 40,000 \quad \text{هزینه های تبدیل}$$

$$\underline{\underline{220,000}} \quad \text{بهای تمام شده}$$

ضمناً بهای تمام شده ضایعات غیرعادی، برای واحد تولیدی، زیان ناشی از این قبیل ضایعات محسوب می شود.

ارزش فروش ضایعات غیرعادی هر مرحله، قسمتی از زیان این قبیل ضایعات را جبران می کند.

$$1000 \times 120 = 120,000$$

ارزش فروش ضایعات غیرعادی

$$220,000 - 120,000 = 100,000$$

زیان ناشی از ضایعات غیرعادی

در پایان گزارش هزینه تولید جمع هزینه های قابل تخصیص با جمع هزینه های تخصیص یافته برابر است

$$100,000 + 4,616,154 + 2,227,846 = 6,944,000 \text{ ریال}$$

گزارش هزینه تولید دو به صورت زیر تنظیم می شود.

گزارش هزینه تولید مرحله دو

بهای تمام شده یک واحد	هزینه های تبدیل	مواد اولیه	مواد انتقالی	جمع هزینه های تولید	
					هزینه های قابل تخصیص
				-۰-	هزینه های موجودی اول دوره
	۱,۰۳۶,۰۰۰	۲,۰۴۰,۰۰۰	۴,۶۱۶,۱۵۴	۷,۶۹۲,۱۵۴	هزینه های دوره مالی جاری
				۷,۶۹۲,۱۵۴	جمع هزینه ها
			$3,000 \times 150 = (450,000)$		کسرمی شود فروش ضایعات
				<u>۷,۲۴۲,۱۵۴</u>	جمع هزینه های قابل تخصیص
	<u>۱۴,۸۰۰</u>	<u>۱۷,۰۰۰</u>	<u>۱۷,۰۰۰</u>		معادل آحاد تکمیل شده
<u>۴۶۱/۵۳۸</u> ریال	<u>۷۰</u> ریال	<u>۱۲۰</u> ریال	<u>۲۷۱/۵۳۸</u> ریال		بهای تمام شده یک واحد
					نحوه تخصیص هزینه ها:
					بهای تمام شده ضایعات غیرعادی $600 \times 70 + 1/000 \times 120 + 1/000 \times 371/538 = 433/538$
					کسرمی شود فروش ضایعات $1/000 \times 150 = (150/000)$
				<u>۲۸۳,۵۳۸</u>	
					بهای تمام شده محصولات ساخته شده $5,538,465$
					بهای تمام شده ضایعات عادی $867,075$
					کسرمی شود فروش ضایعات $(300,000) = 2,000 \times 150$
				<u>۶,۱۰۵,۵۴۰</u>	
					بهای تمام شده موجودی پایان دوره:
					مواد انتقالی $2,000 \times 271/538 = 543,076$
					مواد اولیه $2,000 \times 120 = 240,000$
					هزینه های تبدیل $1,000 \times 70 = 70,000$
				<u>۸۵۳,۰۷۶</u>	
				<u>۷,۲۴۲,۱۵۴</u>	جمع هزینه های تخصیص یافته

اینک به توضیح و محاسبه بعضی از اقلام مندرج در گزارش هزینه تولید مرحله دو می پردازیم: گزارش هزینه تولید مرحله دو با توجه به گزارش معادل آحاد تکمیل شده این مرحله و سایر هزینه های انجام شده و اطلاعات مربوط به آنها طی دوره تهیه گردیده است.

بهای تمام شده ضایعات عادی و ضایعات غیرعادی بادر نظر گرفتن نقطه بازرسی مرحله دو محاسبه گردیده است. در مرحله دو نقطه بازرسی در ۶۰٪ عملیات تولیدی مرحله قرارداد. در این مرحله مواد اولیه در آغاز مرحله به محصول اضافه می شود. پس ضایعات عادی از نظر مواد انتقالی و مواد اولیه صددرصد تکمیل است. در این مرحله نیز هزینه های تبدیل به طور یکنواخت در سرتاسر مرحله به محصول اضافه می شود. پس ضایعات عادی از نظر هزینه های تبدیل دارای همان درصد نقطه بازرسی یعنی ۶۰٪ تکمیل می باشد، زیرا فرض بر این است که تمام ضایعات اعم از عادی و غیرعادی در نقطه بازرسی به وجود آمده است.

بهای تمام شده ضایعات عادی به صورت زیر محاسبه می شود:

$2,000 \times 271/54 = 534,080$	مواد انتقالی
$2,000 \times 120 = 240,000$	مواد اولیه
$1/200 \times 70 = 84,000$	هزینه های تبدیل
<u>867,080</u>	

۴. در مرحله دو موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره از نظر مواد انتقالی و مواد اولیه صددرصد تکمیل است. ولی از نظر هزینه های تبدیل ۵۰٪ تکمیل می باشد، پس در مرحله دو درصد تکمیل موجودی پایان دوره از نقطه بازرسی کمتر است. به عبارت دیگر موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره از نقطه بازرسی عبور نکرده است. سپس بهای تمام شده ضایعات عادی فقط به محصولات تکمیل شده اضافه می شود. در واقع هیچ سهمی از بهای تمام شده ضایعات عادی به موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره داده نخواهد شد.

۵. در مرحله دو ضایعات عادی از قرار هر واحد ۱۵۰ ریال قابل فروش است که بهای فروش آن عبارت است از:

$$2,000 \times 150 = 300,000 \quad \text{ریال ارزش فروش ضایعات عادی}$$

سپس همانطور که بهای تمام شده ضایعات عادی به محصولات تکمیل شده اضافه گردیده ارزش فروش ضایعات عادی از آن کسر می گردد.

۶. در مرحله دو تعداد ۱/۰۰۰ واحد ضایعات غیرعادی وجود دارد و بهای تمام شده آن به صورت زیر محاسبه می شود:

$1/000 \times 271/54 = 271/540$	مواد انتقالی
$1/000 \times 120 = 120,000$	مواد اولیه
$600 \times 70 = 42,000$	هزینه های تبدیل
<u>433,540</u>	بهای تمام شده ضایعات

ضمناً بهای تمام شده ضایعات غیرعادی، برای واحد تولیدی زیان ناشی از این قبیل ضایعات محسوب می‌شود.

۷. ارزش فروش ضایعات غیرعادی مرحله دو نیز بخشی از زیان را جبران می‌کند.

$$\text{ارزش فروش ضایعات غیرعادی} \quad 150,000 = 150 \times 1,000$$

$$\text{زیان ضایعات غیرعادی} \quad 283,540 = 433,540 - 150,000$$

۸. در پایان گزارش هزینه تولید جمع هزینه های قابل تخصیص با جمع هزینه های تخصیص یافته برابر است.

$$\text{ریال} \quad 283,540 + 6,105,560 + 853,054 = 7,242,154$$

ثبت های حسابداری مربوط به مراحل یک و دو به صورت زیر است.

۱- کنترل کالای در جریان ساخت مرحله یک $5,400,000$

$5,400,000$

کنترل موجودی مواد

ثبت مواد صادره به مرحله یک تولید

۲- کالای در جریان ساخت - مرحله یک $1,265,000$

$1,265,000$

کنترل هزینه حقوق و دستمزد

ثبت دستمزد مستقیم مرحله یک

۳- کالای در جریان ساخت مرحله یک $759,000$

$759,000$

کنترل سربار مرحله یک

ثبت سربار ساخت مرحله یک

۴- کالای در جریان ساخت - مرحله دو $4,616,154$

$4,616,154$

کالای در جریان ساخت مرحله یک

ثبت بهای تمام شده تعداد $7/000$ واحد محصول مرحله یک به مرحله دو

$220,000$

۵- زیان ضایعات غیرعادی

$220,000$

کالای در جریان ساخت - مرحله یک

ثبت بهای تمام شده ضایعات غیرعادی

۱۲۰,۰۰۰	۶- موجودی ضایعات
۱۲۰,۰۰۰	زیان ضایعات غیرعادی
	ثبت ارزش فروش پیش بینی شده ضایعات غیرعادی مرحله یک
۱۶۰,۰۰۰	۷- بانک

۱۲۰,۰۰۰	موجودی ضایعات
۴۰,۰۰۰	سودوزیان فروش ضایعات
	ثبت فروش ضایعات غیرعادی مرحله یک به طور نقد

۳۶۰,۰۰۰	۸- موجودی ضایعات
۳۶۰,۰۰۰	کالای در جریان ساخت مرحله یک
	ثبت ارزش فروش پیش بینی شده ضایعات عادی مرحله یک

۴۸۰,۰۰۰	۹- بانک
۳۶۰,۰۰۰	موجودی ضایعات
۱۲۰,۰۰۰	سودوزیان فروش ضایعات
	ثبت فروش ضایعات عادی مرحله یک به صورت نقد

تذکر: ضایعات عادی و غیرعادی مرحله یک از قرار هر واحد ۱۶۰ ریال به فروش رسیده است ولی پیش بینی فروش هر واحد ۱۲۰ ریال بوده است. پس از فروش هر واحد ضایعات عادی و غیرعادی مرحله یک ۴۰ ریال سود بدست آمده است ($۱۶۰ - ۱۲۰ = ۴۰$)

$۱,۰۰۰ \times ۱۶۰ = ۱۶۰,۰۰۰$	ریال بهای فروش ضایعات غیرعادی
$۳/۰۰۰ \times ۱۶۰ = ۴۸۰,۰۰۰$	ریال بهای فروش ضایعات عادی مرحله یک

۲,۰۴۰,۰۰۰	۱۰- کنترل کالای در جریان ساخت مرحله دو
۲,۰۴۰,۰۰۰	کنترل موجودی مواد
	ثبت صدور مواد اولیه به مرحله دو

۵۹۲,۰۰۰	۱۱- کالای در جریان ساخت مرحله دو
۵۹۲,۰۰۰	کنترل هزینه حقوق و دستمزد
	ثبت دستمزد مستقیم مرحله دو

۴۴۴,۰۰۰	۱۲- کالای در جریان ساخت مرحله دو
۴۴۴,۰۰۰	کنترل سربار ساخت
	<u>ثبت سربار ساخت مرحله دو</u>
۶,۱۰۵,۵۶۰	۱۳- موجودی کالای ساخته شده
۶,۱۰۵,۵۶۰	کالای در جریان ساخت مرحله دو
	<u>ثبت بهای تمام شده تعداد ۱۲/۰۰۰ واحد محصول ساخته شده مرحله دو</u>
۴۳۳,۵۴۰	۱۴- زیان ضایعات غیرعادی
۴۳۳,۵۴۰	کالای در جریان ساخت - مرحله دو
	<u>ثبت بهای تمام شده ضایعات غیرعادی مرحله دو</u>
۱۵۰,۰۰۰	۱۵- موجودی ضایعات
۱۵۰,۰۰۰	زیان ضایعات غیرعادی
	<u>ثبت ارزش فروش پیش بینی شده ضایعات غیرعادی مرحله دو</u>
۱۳۰,۰۰۰	۱۶- بانک
۲۰,۰۰۰	سود و زیان فروش ضایعات
۱۵۰,۰۰۰	موجودی ضایعات
	<u>ثبت بهای فروش ضایعات غیرعادی مرحله دو بطور نقد</u>
۳۰۰,۰۰۰	۱۷- موجودی ضایعات
۳۰۰,۰۰۰	کالای در جریان ساخت مرحله دو
	<u>ثبت ارزش فروش پیش بینی شده ضایعات عادی مرحله دو</u>
۲۶۰,۰۰۰	۱۸- بانک
۴۰,۰۰۰	سود و زیان فروش ضایعات
۳۰۰,۰۰۰	موجودی ضایعات
	<u>ثبت فروش ضایعات عادی مرحله دو به صورت نقد</u>

تذکر: ضایعات عادی و غیرعادی مرحله دوازدهم هر واحد ۱۳۰ ریال نقداً به فروش رسیده است. ولی پیش بینی فروش هر واحد از آن مبلغ ۱۵۰ ریال بوده است. پس از فروش هر واحد ضایعات عادی و غیرعادی مرحله دو ۲۰ ریال زیان به دست آمده

$$۲۰ = (۱۳۰ - ۱۵۰) \text{ ریال زیان حاصل از فروش یک واحد ضایعات}$$

$$۱,۰۰۰ \times ۱۳۰ = ۱۳۰,۰۰۰ \quad \text{ریال بهای فروش ضایعات غیرعادی مرحله دو}$$

$$۲,۰۰۰ \times ۱۳۰ = ۲۶۰,۰۰۰ \quad \text{ریال بهای فروش ضایعات عادی مرحله دو}$$

اینک ادامه مثال مربوط به شرکت تولیدی زرین به قرار زیر است.

اگر کالاهای ساخته شده از قرار هر واحد ۵۵۰ ریال به صورت نسیه به فروش برسد ثبت های مربوط به قیمت تمام شده کالای فروش رفته و فروش کالا به صورت زیر خواهد بود:

تعدادی کالاهای ساخته شده مرحله دو ۱۲/۰۰۰ واحد می باشد که تعداد ۹/۰۰۰ واحد آن فروخته شده است. بهای تمام شده تعداد ۹/۰۰۰ واحد به صورت زیر می باشد.

$$\text{ریال } ۴,۵۷۹,۱۷۰ = \frac{۹,۰۰۰}{۱۲,۰۰۰} \times ۶,۱۰۵,۵۶۰$$

۱۹- قیمت تمام شده کالای فروش رفته ۴,۵۷۹,۱۷۰

موجودی کالای ساخته شده ۴,۵۷۹,۱۷۰

ثبت قیمت تمام شده تعداد ۹/۰۰۰ واحد کالای فروش رفته

$$۹/۰۰۰ \times ۵۰۰ = ۴,۹۵۰/۰۰۰$$

بهای فروش ۹۰۰۰ واحد محصولات فروش رفته

۲۰- حسابهای دریافتی ۴,۹۵۰,۰۰۰

فروش

$$۴,۹۵۰,۰۰۰$$

ثبت بهای فروش ۹/۰۰۰ واحد کالا به طور نسیه

انتقال ثبتها از دفتر روزنامه به دفتر کال به صورت زیر است:

حساب کالای در جریان ساخت مرحله یک

بستانکار	شرح	بدهکار	شرح
۴,۶۱۶,۱۵۴	بهای تمام شده ۱۷۰۰۰ واحد کالای ساخته شده نقل به مرحله (۲)	۵,۴۰۰,۰۰۰	مواد اولیه (۱)
۲۲۰,۰۰۰	(۵) نقل به زیان ضایعات	۱,۲۶۵,۰۰۰	کارمستقیم (۲)
۳۶۰,۰۰۰	(۶) از حساب موجودی ضایعات	۷۵۹,۰۰۰	سربار ساخت (۳)
۲,۲۲۷,۸۴۶	مانده نقل به زیر		
<u>۷,۴۲۴,۰۰۰</u>		<u>۷,۴۲۴,۰۰۰</u>	
		۲,۲۲۷,۸۴۶	مانده نقل از بالا

حساب کالای در جریان ساخت مرحله دو

بستانکار	شرح	بدهکار	شرح
۶,۱۰۵,۵۶۰	(۱۳) از حساب موجودی کالای در جریان ساخت	۴,۶۱۶,۱۵۴	(۴) نقل از مرحله یک
۴۳۳,۵۴۰	(۱۴) از حساب زیان ضایعات غیرعادی	۲,۰۴۰,۰۰۰	(۱۰) به حساب موجودی مواد
۳۰۰,۰۰۰	(۱۷) از حساب موجودی ضایعات	۵۹۲,۰۰۰	(۱۱) به حساب هزینه حقوق و دستمزد
۸۵۳,۰۵۴	مانده نقل به زیر	۴۴۴,۰۰۰	(۱۲) به حساب کنترل سربار ساخت
۷,۶۹۲,۱۵۴		۷,۶۹۲,۱۵۴	مانده نقل از بالا
		۸۵۳,۰۵۴	

حساب زیان ضایعات غیرعادی

بستانکار	شرح	بدهکار	شرح
۱۲۰,۰۰۰	(۶) نقل از موجودی ضایعات	۲۲۰,۰۰۰	(۵) نقل از کالای در جریان ساخت مرحله یک
۱۵۰,۰۰۰	(۱۵) از حساب موجودی ضایعات	۴۳۳,۵۴۰	(۱۴) به حساب کالای در جریان ساخت مرحله دو
۳۸۳,۵۴۰	مانده نقل به زیر	۶۵۳,۵۴۰	مانده نقل از بالا
۶۵۳,۵۴۰		۳۸۳,۵۴۰	

حساب موجودی ضایعات

بستانکار	شرح	بدهکار	شرح
۱۲۰,۰۰۰	(۷) نقل از حساب بانک	۱۲۰,۰۰۰	(۶) نقل به زیان ضایعات
۳۶۰,۰۰۰	(۹) نقل از حساب بانک	۳۶۰,۰۰۰	(۸) به حساب کالای در جریان ساخت مرحله یک
۱۵۰,۰۰۰	(۱۵) از حساب بانک	۱۵۰,۰۰۰	(۱۵) به حساب زیان ضایعات غیرعادی
۳۰۰,۰۰۰	(۱۸) از حساب بانک	۳۰۰,۰۰۰	(۱۷) به حساب کالای در جریان ساخت مرحله دو

حساب سود زیان فروش ضایعات

بستانکار	شرح	بدهکار	شرح
۴۰,۰۰۰	(۷) نقل از حساب بانک	۲۰,۰۰۰	(۱۶) به حساب بانک
۱۲۰,۰۰۰	(۹) نقل از حساب بانک	۴۰,۰۰۰	(۱۸) به حساب بانک
۱۰۰,۰۰۰	مانده نقل از بالا	۱۰۰,۰۰۰	مانده نقل به زیر

حساب موجودی کالای ساخته شده

بستانکار	شرح	بدهکار	شرح
۴,۵۷۹,۱۷۰	(۱۹) از حساب قیمت تمام شده کالای فروش رفته مانده نقل به زیر	۶,۱۰۵,۵۶۰	(۱۳) به حساب کالای در جریان ساخت مرحله دو
<u>۱,۵۲۶,۳۹۰</u>		<u>۶,۱۰۵,۵۶۰</u>	
<u>۶,۱۰۵,۵۶۰</u>		۱,۵۲۶,۳۹۰	مانده نقل از بالا

۱- باتوجه به حسابهای دفتر کل، مانده پایان دوره حسابهای کالای در جریان ساخت مراحل یک و دو نشان دهنده موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره این مراحل است که دقیقاً با محاسبات انجام شده در گزارش هزینه تولید این دو مرحله برابر است.

۲- حساب زیان ضایعات غیر عادی برای مراحل تولیدی یک و دو نشاندهنده زیان این قبیل ضایعات برای هر دو مرحله است.

۳- اگر کلیه ضایعات دو مرحله اعم از عادی و غیر عادی در طول دوره مالی به فروش رسیده باشد، مانده حساب موجودی ضایعات در پایان دوره صفر خواهد شد.

۴- مانده حساب سود و زیان حاصل از فروش ضایعات نشاندهنده سود یا زیان نهائی حاصل از فروش ضایعات عادی و غیر عادی مراحل مختلف تولیدی است.

اکنون با ارایه یک مثال و پاسخ آن به توضیح بیشتر می پردازیم:

مثال: شرکت تولیدی گل برگ از سیستم هزینه یابی مرحله ای جهت محاسبه بهای تمام شده محصول استفاده می نماید. در این شرکت دو مرحله یک و دو وجود دارد و محصولات ساخته شده مرحله یک برای تکمیل به مرحله دو انتقال می یابد و پس از تکمیل در این مرحله به انبار کالای ساخته شده منتقل می گردد. اطلاعات مربوط به تولید در یک دوره مالی به قرار زیر است.

۱- مواد اولیه در آغاز مرحله یک و دوبه محصول اضافه می شود، ولی هزینه های تبدیل بصورت یکنواخت در سرتاسر خط تولید اضافه می گردد.

۲- اطلاعات آماری مراحل یک و دو به قرار زیر است:

مرحله دو	مرحله یک	
؟	۳۰,۰۰۰ واحد	مواد وارده به مرحله
۱۵,۰۰۰ واحد	۲۰,۰۰۰ واحد	محصولات ساخته شده
۳,۰۰۰ واحد ۶۰٪ تکمیلی	۸,۰۰۰ واحد ۴۰٪ تکمیل	موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره
۱,۰۰۰ واحد	۱,۱۵۰۰ واحد	تعداد ضایعات عادی
۱,۰۰۰ واحد	۵۰۰ واحد	تعداد ضایعات غیر عادی

- ۳- نقطه بازرسی مرحله یک در ۶۰٪ عملیات تولیدی این مرحله . و نقطه بازرسی مرحله دو در ۵۰٪
۴- در مراحل یک و دو موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره وجود ندارد.

۵- اطلاعات مربوط به هزینه های تولیدی مراحل یک و دو به قرار زیر است

مرحله دو	مرحله یک	هزینه های دوره مالی جاری :
۲,۸۴۰,۰۰۰	۴,۵۰۰,۰۰۰	مواد اولیه
۱,۴۲۴,۰۰۰	۲,۴۴۰,۰۰۰	دستمزد مستقیم
۱,۴۲۴,۰۰۰	۱,۲۲۰,۰۰۰	سربار ساخت
۱۸۰ ریال	-۰-	۶- ارزش پیش بینی شده ضایعات
۲۴۰ ریال	-۰-	۷- بهای فروش ضایعات

مطلوبست:

- ۱- تهیه گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله یک
- ۲- تهیه گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله دو
- ۳- تهیه گزارش هزینه تولید مرحله یک و محاسبه بهای تمام شده محصولات ساخته شده این مرحله که به مرحله دو انتقال یافته است. همچنین محاسبه بهای تمام شده موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره این مرحله
- ۴- تهیه گزارش هزینه تولید مرحله دو و محاسبه بهای تمام شده محصولات ساخته شده این مرحله که به انبار کالای ساخته شده منتقل گردیده است و نیز محاسبه بهای تمام شده موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره مرحله دو
- ۵- ثبت کلیه اطلاعات و معاملات مربوط به مراحل یک و دو در دفتر روزنامه

پاسخ مثال شرکت تولیدی گل برگ

گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله یک

جدول مقداری	مواد اولیه	هزینه های تبدیل	
--			موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره
<u>۳۰,۰۰۰</u>			تعداد محصولات اقدام به تولید
<u>۳۰,۰۰۰</u>			
۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	تعداد محصولات ساخته شده و انتقال یافته
۱,۵۰۰	۱۵۰۰	$۹۰۰ = ۱۵۰۰ \times ۶۰\%$	تعداد ضایعات عادی
۵۰۰	۵۰۰	$۳۰۰ = ۵۰۰ \times ۶۰\%$	تعداد ضایعات غیرعادی
<u>۸,۰۰۰</u>	۸,۰۰۰	$۳۲۰۰ = ۸,۰۰۰ \times ۴۰\%$	تعداد موجودی در جریان ساخت پایان دوره
<u>۳۰,۰۰۰</u>			
	<u>۳۰,۰۰۰</u>	<u>۲۴,۴۰۰</u>	معادل آحاد تکمیل شده

۲۴۴

گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله دو

جدول مقدار تولید	مواد انتقالی	مواد اولیه	هزینه های تبدیل تولید	ت
--				تعداد موجودی اول دوره
<u>۲۰,۰۰۰</u>				تعداد انتقال یافته از مرحله یک
<u>۲۰,۰۰۰</u>				
۱۵,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	تعداد محصولات تکمیل شده و انتقال یافته
۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	$۵۰۰ = ۱,۰۰۰ \times ۵۰\%$	تعداد ضایعات عادی
۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	$۵۰۰ = ۱,۰۰۰ \times ۵۰\%$	تعداد ضایعات غیرعادی
<u>۳,۰۰۰</u>	۳,۰۰۰	۳,۰۰۰	$۱/۸۰۰ = ۳,۰۰۰ \times ۶۰\%$	تعداد موجودی پایان دوره
<u>۲۰,۰۰۰</u>				
	<u>۲۰,۰۰۰</u>	<u>۲۰,۰۰۰</u>	<u>۱۷,۸۰۰</u>	معادل آحاد تکمیل شده

اکنون با استفاده از گزارش معادل آحاد تکمیل شده مراحل یک و دو، همچنین با استفاده از سایر اطلاعات گزارش هزینه تولید مراحل یک و دو تهیه می شود.

گزارش هزینه تولید مرحله یک			
بهای تمام شده یک واحد	هزینه‌های تبدیل	مواد اولیه	جمع هزینه‌های تولید
			هزینه های قابل تخصیص
			--
			هزینه های موجودی اول دوره
	۳,۶۶۰,۰۰۰	۴,۵۰۰,۰۰۰	۸,۱۶۰,۰۰۰
			هزینه های دوره مالی جاری
			<u>۸,۱۶۰,۰۰۰</u>
	۲۴,۴۰۰ واحد	۳۰,۰۰۰ واحد	معادل آحاد تکمیل شده
			بهای تمام شده یک واحد
<u>۳۰۰ ریال</u>	<u>۱۵۰ ریال</u>	<u>۱۵۰ ریال</u>	نحوه تخصیص هزینه ها:
			بهای تمام شده ضایعات غیرعادی
			$300 \times 150 + 500 \times 150 =$
			<u>۱۲۰,۰۰۰</u>
			بهای تمام شده محصولات ساخته شده و
			انتقال یافته به مرحله دو
			$20/000 \times 300 =$
			۶,۰۰۰,۰۰۰
			بهای تمام شده ضایعات عادی
			$900 \times 150 + 1500 \times 150 =$
			<u>۳۶۰,۰۰۰</u>
			<u>۶,۳۶۰,۰۰۰</u>
			بهای تمام شده موجودی پایان دوره:
			مواد اولیه
			$8,000 \times 150 =$
			۱,۲۰۰,۰۰۰
			هزینه های تبدیل
			$3,200 \times 150 =$
			<u>۴۸۰,۰۰۰</u>
			<u>۱,۶۸۰,۰۰۰</u>
			<u>۸,۱۶۰,۰۰۰</u>
			جمع هزینه های تخصیص یافته

تذکر: در مرحله یک درصد تکمیل موجودی پایان دوره ۴۰٪ می باشد، ولی نقطه بازرسی در ۶۰٪ عملیات تولیدی مرحله قرار دارد. به این ترتیب بهای تمام شده ضایعات عادی فقط به محصولات تکمیل شده اضافه می گردد. از طرف دیگر چون ارزش فروش ضایعات در مرحله یک صفر است و ضایعات مرحله یک بدون ارزش می باشد. بهای تمام شده ضایعات غیرعادی مرحله یک تماماً به عنوان زیان ناشی از این قبیل ضایعات محسوب می شود.

گزارش هزینه تولید مرحله دو

بهای تمام شده یک واحد	هزینه‌های تبدیل	مواد اولیه	مواد انتقالی	جمع هزینه‌های اولیه
				هزینه های قابل تخصیص:
	-	-	-	هزینه های موجودی در جریان ساخت اول دوره
	۲,۸۴۸,۰۰۰	۲,۸۴۰,۰۰۰	۶,۳۶۰,۰۰۰	۱۲,۰۴۸,۰۰۰
				هزینه های دوره مالی جاری
				کسرمی شود: فروش ضایعات $2000 \times 180 = (360,000)$
				<u>۱۱,۶۸۸,۰۰۰</u>
	۱۷,۸۰۰ واحد	۲۰,۰۰۰ واحد	۲۰,۰۰۰ واحد	معادل آحاد تکمیل شده
۶۲۰ ریال	۱۶۰ ریال	۱۴۲ ریال	۳۱۸ ریال	بهای تمام شده یک واحد
				نحوه تخصیص هزینه ها:
				بهای تمام شده ضایعات غیر عادی $540/000 = 1000 \times 180 = (180,000)$
				<u>۳۶۰,۰۰۰</u>
$15/000 \times 620 =$				۹,۳۰۰,۰۰۰
				بهای تمام شده محصولات ساخته شده و انتقال یافته
				۴۵۰,۰۰۰
				سهم ضایعات عادی
				<u>(۱۵۰,۰۰۰)</u>
				سهم فروش ضایعات عادی
				<u>۹,۶۰۰,۰۰۰</u>
				بهای تمام شده موجودی در جریان ساخت پایان دوره:
			$3,000 \times 318 =$	۹۵۴,۰۰۰
				مواد انتقالی
		$3,000 \times 142 =$		۴۲۶,۰۰۰
				مواد اولیه
$1800 \times 160 =$				۲۸۸,۰۰۰
				هزینه های تبدیل
				۹۰,۰۰۰
				سهم ضایعات عادی
				<u>(۳۰,۰۰۰)</u>
				سهم فروش ضایعات عادی
				<u>۱,۷۲۸,۰۰۰</u>
				جمع هزینه‌های تخصیص یافته
				<u>۱۱,۶۸۸,۰۰۰</u>

تذکر:

در مرحله دو درصد تکمیل موجودی در جریان ساخت پایان دوره از نظر هزینه های تبدیل ۶۰٪ می باشد. ولی نقطه بازرسی در ۵۰٪ عملیات تولیدی این مرحله قرار دارد، پس موجودی کالای در جریان ساخت از نقطه بازرسی عبور کرده است. به این ترتیب بهای تمام شده ضایعات عادی به نسبت تعداد محصولات تکمیل شده و موجودی پایان دوره (تعداد محصولات سالم) بین آنها سرشکن می گردد.

$$۱۵,۰۰۰ + ۳,۰۰۰ = ۱۸,۰۰۰$$

تعداد محصولات سالم

محاسبه بهای تمام شده ضایعات عادی

مواد انتقالی

مواد اولیه

هزینه های تبدیل

بهای تمام شده ضایعات عادی

ریال سهم محصولات ساخته شده

ریال سهم موجودی پایان دوره

$$۱۰۰۰ \times ۳۱۸ = ۳۱۸,۰۰۰$$

$$۱۰۰۰ \times ۱۴۲ = ۱۴۲,۰۰۰$$

$$۵۰۰ \times ۱۶۰ = ۸۰,۰۰۰$$

$$\underline{۵۴۰,۰۰۰}$$

$$۱۵,۰۰۰ : ۱۸,۰۰۰ \times ۵۴۰,۰۰۰ = ۴۵۰,۰۰۰$$

$$۳,۰۰۰ : ۱۸,۰۰۰ \times ۵۴۰,۰۰۰ = ۹۰,۰۰۰$$

ضمناً چون در مثال فوق تعداد ضایعات غیر عادی مرحله ی دو با تعداد ضایعات عادی این مرحله برابر است (۱۰۰۰ واحد) محاسبه بهای تمام شده ضایعات غیر عادی، مشابه ضایعات عادی خواهد بود.

از طرف دیگر همانطور که بهای تمام شده ضایعات عادی مرحله ی دو بین محصولات سالم سرشکن گردید. ارزش فروش پیش بینی شده این ضایعات هم به نسبت تعداد بین محصولات سالم سرشکن می گردد.

ارزش فروش ضایعات عادی مرحله دو ریال $۱۰۰۰ \times ۱۸۰ = ۱۸۰,۰۰۰$

سهم محصولات تکمیل شده ریال $\frac{۱۵,۰۰۰}{۱۸,۰۰۰} \times ۱۸۰,۰۰۰ = ۱۵۰,۰۰۰$

سهم موجودی پایان دوره ریال $\frac{۲,۰۰۰}{۱۸,۰۰۰} \times ۱۸۰,۰۰۰ = ۲۰,۰۰۰$

با توجه به گزارش هزینه تولید مراحل یک و دو معلوم می شود، جمع هزینه های تخصیص یافته همواره با جمع هزینه های قابل تخصیص برابر خواهد بود.

$$۱۲۰,۰۰۰ + ۶,۳۶۰,۰۰۰ + ۱,۶۸۰,۰۰۰ = ۸,۱۶۰,۰۰۰ \quad \text{مرحله یک}$$

$$۳۶۰,۰۰۰ + ۹,۶۰۰,۰۰۰ + ۱,۷۲۸,۰۰۰ = ۱۱,۶۸۸,۰۰۰ \quad \text{مرحله دو}$$

ثبت های حسابداری مراحل یک و دو به قرار زیر است.

$$۴,۵۰۰,۰۰۰$$

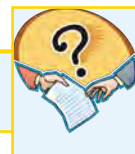
۱. کالای در جریان ساخت مرحله یک

$$۴,۵۰۰,۰۰۰$$

کنترل موجودی مواد

		<u>ثبت صدور مواد مستقیم به مرحله یک</u>
۲,۴۴۰,۰۰۰	۲,۴۴۰,۰۰۰	۲. کالای در جریان ساخت مرحله یک کنترل هزینه حقوق و دستمزد <u>ثبت دستمزد مستقیم مرحله یک</u>
۱,۲۲۰,۰۰۰	۱,۲۲۰,۰۰۰	۳. کالای در جریان ساخت مرحله یک کنترل سربار ساخت <u>ثبت سربار ساخت مرحله یک</u>
۱۲۰,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰	۴. زیان ضایعات غیر عادی کالای در جریان ساخت مرحله یک <u>ثبت زیان ضایعات غیر عادی مرحله یک</u>
۶,۳۶۰,۰۰۰	۶,۳۶۰,۰۰۰	۵. کالای در جریان ساخت مرحله دو کالای در جریان ساخت مرحله یک <u>ثبت بهای تمام شده مقدار ۱۵/۰۰۰ واحد کالای ساخته شده مرحله یک</u>
۲,۸۴۰,۰۰۰	۲,۸۴۰,۰۰۰	۶. کالای در جریان ساخت مرحله دو کنترل موجودی مواد <u>ثبت صدور مواد اولیه به مرحله دو</u>
۱,۴۲۴,۰۰۰	۱,۴۲۴,۰۰۰	۷. کالای در جریان ساخت مرحله دو کنترل هزینه حقوق و دستمزد <u>ثبت دستمزد مستقیم مرحله دو</u>
۱,۴۲۴,۰۰۰	۱,۴۲۴,۰۰۰	۸. کالای در جریان ساخت مرحله دو کنترل سربار ساخت <u>ثبت سربار ساخت مرحله دو</u>

۵۴۰,۰۰۰	۵۴۰,۰۰۰	۹. زیان ضایعات غیر عادی کالای در جریان ساخت مرحله دو <u>ثبت زیان حاصل از ضایعات غیر عادی مرحله دو</u>
۱۸۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۱۰. موجودی ضایعات زیان ضایعات غیر عادی <u>ثبت ارزش فروش پیش بنی شده ضایعات غیر عادی</u>
۲۴۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰ ۶۰,۰۰۰	۱۱. بانک موجودی ضایعات سودوزیان فروش ضایعات <u>ثبت بهای فروش ضایعات غیر عادی مرحله دو به صورت نقد</u>
۱۸۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۱۲. موجودی ضایعات کالای در جریان ساخت مرحله دو <u>ثبت ارزش فروش پیش بینی شده ضایعات عادی مرحله دو</u>
۲۴۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰ ۶۰,۰۰۰	۱۳. بانک موجودی ضایعات سودوزیان فروش ضایعات <u>ثبت فروش ضایعات عادی مرحله دو به صورت نقد</u>
۹,۶۰۰,۰۰۰	۹,۶۰۰,۰۰۰	۱۴. موجودی کالای ساخته شده کالای در جریان ساخت مرحله دو <u>ثبت قیمت تمام شده تعداد ۱۵/۰۰۰ واحد کالای ساخته شده مرحله دو</u>

سؤالات تستیها و مسایل فصل (۷)

الف - به سؤالات زیر پاسخ دهید:

- ۱- سیستم هزینه یابی مرحله‌ای در کدام کارخانه‌ها کاربرد دارد دوموردانام ببرید.
- ۲- دو سیستم هزینه یابی مرحله‌ای تاکید اصلی بر کدام عامل است؟
- ۳- نحوه افتتاح حساب در سیستم هزینه یابی مرحله‌ای در دفتر کل و یاد دفتر معین چگونه است؟
- ۴- برای تهیه گزارش هزینه تولید چه اقداماتی باید انجام شود؟
- ۵- معادل آحاد تکمیل شده را با ارائه یک مثال تعریف کنید.
- ۶- هزینه‌های انجام شده در هر مرحله از تولید به چه صورت به مصرف می‌رسند؟
- ۷- موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره را با ذکر یک مثال توضیح دهید.
- ۸- در چه شرایطی باید برای هر یک از عوامل تولید. معادل آحاد جداگانه محاسبه شود؟
- ۹- قبل از تهیه گزارش معادل آحاد تکمیل شده باید چه اقدامی در مورد موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره به عمل آید؟
- ۱۰- رابطه مربوط به محاسبه معادل آحاد تکمیل شده در صورتیکه موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره صفر باشد را بنویسید.
- ۱۱- سیستم هزینه یابی مرحله‌ای به چند صورت مورد مطالعه قرار می‌گیرد؟ نام ببرید و تفاوت آنرا نیز بنویسید.
- ۱۲- در سیستم هزینه یابی مرحله‌ای هزینه‌های مصرف شده برای هر مرحله از تولید، به چه حسابی منظور می‌شود؟ توضیح دهید.
- ۱۳- ثبت حسابداری صدور مواد اولیه به تولید را با ارائه یک مثال بنویسید.
- ۱۴- ثبت حسابداری مربوط به دستمزد مستقیم را در سیستم هزینه‌یابی مرحله‌ای با ذکر یک مثال بنویسید.
- ۱۵- ثبت حسابداری مربوط به سربار ساخت در سیستم هزینه یابی مرحله‌ای را با ارائه یک مثال بنویسید.
- ۱۶- در سیستم هزینه یابی مرحله‌ای از چه روشهایی جهت ثبت هزینه‌های تولید. به خصوص هزینه سربار می‌توان استفاده نمود؟
- ۱۷- گزارش هزینه تولید از چند قسمت تشکیل می‌شود؟ آنها را نام ببرید.
- ۱۸- ثبت مربوط به قیمت تمام شده کالای ساخته شده را بنویسید.
- ۱۹- در گزارش هزینه تولید بهای تمام شده یک واحد محصول چگونه محاسبه می‌شود؟ توضیح دهید.
- ۲۰- ضایعات را تعریف کنید و انواع آنرا بنویسید.
- ۲۱- ضایعات عادی به کدام علت بوجود می‌آید؟ با ارائه دو مثال

۲- در گزارش هزینه تولید بهای فروش ضایعات عادی :

الف - به بهای تمام شده محصولات ساخته شده طی دوره اضافه می شود.

ب - به بهای تمام شده موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره اضافه می گردد.

ج - از جمع هزینه های قابل تخصیص کسر می شود.

د - به جمع هزینه های قابل تخصیص اضافه می گردد.

۳- در یک واحد تولیدی مواد مصرفی در یک مرحله از تولید مبلغ ۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال می باشد. اگر طی دوره مالی تعداد ۲,۰۰۰ واحد محصول تکمیل شده و تعداد ۵۰۰ واحد محصول در جریان ساخت باشد. که از نظر مواد اولیه ۱۰۰٪ تکمیل و از نظر هزینه های تبدیل ۴۰٪ تکمیل باشد. قیمت تمام شده موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره از نظر مواد مصرفی چند ریال است؟

الف - ۲۰۰,۰۰۰ ریال

ب - ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال

ج - ۵۰۰,۰۰۰ ریال

د - ۱,۵۰۰,۰۰۰ ریال

۴- در یک واحد تولیدی بهای تمام شده کالای فروش رفته مبلغ ۱۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال می باشد. و بهای تمام شده کالای ساخته شده طی دوره مبلغ ۱۴,۲۰۰,۰۰۰ ریال و بهای تمام شده موجودی کالای ساخته شده در پایان دوره مبلغ ۳,۴۰۰,۰۰۰ ریال است. بهای تمام شده کالای آماده برای فروش چند ریال است؟

الف - ۱۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال

ب - ۹,۱۰۰,۰۰۰ ریال

ج - ۱۵,۹۰۰,۰۰۰ ریال

د - ۱۷,۶۰۰,۰۰۰ ریال

۵- درآمد حاصل از فروش ضایعات عادی انتهای یک مرحله از تولید به چه صورت طبقه بندی می شود.

الف - درآمد غیر عملیاتی

ب - کاهش هزینه های غیر عملیاتی

ج - کاهش بهای کالای ساخته شده انتقالی

د - کاهش هزینه های مرحله

۶- اگر موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره مالی ۴۰٪ تکمیل و بازرسی محصول در ۶۰٪ تکمیل عملیات تولیدی مرحله صورت گیرد. قیمت تمام شده ضایعات عادی چگونه تقسیم می شود؟

الف - به موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره اضافه می گردد.

ب - به صورت مساوی بین محصولات ساخته شده و موجودی در جریان ساخت پایان دوره سرشکن می گردد.

ج - به بهای تمام شده محصولات ساخته شده اضافه می گردد.

د - به تناسب بین محصولات ساخته شده و موجودی پایان دوره سرشکن می گردد.

۷- قیمت تمام شده ضایعات عادی به قیمت تمام شده کالای ساخته شده اضافه می شود. اگر

الف در انتهای عملیات ساخت شناسائی شود. ب - در ابتدای عملیات ساخت شناسائی شود.

ج - غیر قابل فروش باشد. د - قابل فروش باشد.

۸- چنانچه بازرسی در پایان مرحله تولیدی صورت گیرد، واحدهای ضایع شده

الف - از نظر مواد اولیه صد درصد و از نظر هزینه های تبدیل صفر درصد تکمیل است.

ب - از نظر مواد اولیه و هزینه های تبدیل صد درصد تکمیل است.

ج - از نظر مواد اولیه و هزینه های تبدیل ۵۰٪ تکمیل است.

د - از نظر مواد اولیه و هزینه های تبدیل صفر درصد تکمیل است.

۹- بهای فروش ضایعات عادی قابل فروش به کدام حساب بستانکاری می شود؟

الف - خلاصه حساب سود و زیان

ب - حساب کالای در جریان ساخت

ج - حساب فروش ضایعات عادی

د - حساب موجودی ضایعات

۱۰- در آخرین مرحله ساخت کالا، قیمت تمام شده کالای ساخته شده مبلغ ۲۵۰/۰۰۰ ریال قیمت تمام شده

ضایعات عادی ۲۰/۰۰۰ ریال و قیمت فروش ضایعات عادی ۵/۰۰۰ ریال می باشد. حساب موجودی کالای ساخته

شده چند ریال بدهکاری می شود.

الف - ۲۵۰/۰۰۰ ریال

ب - ۲۶۵/۰۰۰ ریال

ج - ۲۷۰/۰۰۰ ریال

د - ۲۷۵/۰۰۰ ریال

۱۱- برای محاسبه قیمت تمام شده کدامیک از کالاهای زیر سیستم هزینه یابی مرحله ای مناسب است؟

الف - اتومبیل سازی

ب - کشتی سازی

ج - تولید سیمان

د - ماشین آلات تراش مخصوص

۱۲- باقیمت تمام شده ضایعات غیر عادی در مراحل مختلف تولید به چه صورت عمل می شود.

الف - به حساب سود و زیان انتقال می یابد.

ب - از جمع هزینه های مرحله کسرمی شود.

ج - به حساب زیان ضایعات غیر عادی منظور می شود.

د - به محصولات سالم سرشکن می گردد.

۱۳- در سیستم هزینه یابی مرحله ای سربار ساخت جذب شده در بدهکار کدام حساب منظور می شود؟

الف - حساب کنترل سربار ساخت

ب - حساب موجودی کالای ساخته شده

ج - حساب کالای در جریان ساخت

د - حساب قیمت تمام شده کالای فروش رفته

۱۴- در شرکت تولیدی بهره ورمواد در آغاز مرحله به محصول اضافه می شود. طی دوره مالی تعداد ۱۲/۰۰۰ واحد

محصول تکمیل شده و تعداد ۶,۰۰۰ واحد موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره می باشد، که ۵۰٪ تکمیل

است. هزینه های دوره مالی جاری شامل مواد اولیه مبلغ ۴,۶۸۰,۰۰۰ ریال، هزینه های تبدیل ۲,۴۰۰,۰۰۰ ریال می باشد

بهای تمام شده یک واحد محصول چند ریال است.

الف - ۴۷۲ ریال

ب - ۴۴۵/۳ ریال

ج - ۳۹۳/۳ ریال

د - ۴۲۰ ریال

۱۵- شرکت خودروساز از سیستم هزینه یابی مرحله ای استفاده می نماید. مواد در آغاز مرحله به محصول اضافه می

شود. اطلاعات آماری تولید به قرار زیر است.

۱- تعداد محصولات اقدام به تولید

۶۰,۰۰۰ واحد

۲- محصولات تکمیل شده و انتقال یافته به انبار

۴۹,۵۰۰ واحد

۳- تعداد ضایعات غیرعادی ۳,۰۰۰ واحد

۴- تعداد موجودی در جریان ساخت پایان دوره ۶۰٪ تکمیل ۲۲,۵۰۰ واحد
مواد اولیه در آغاز مرحله به محصول اضافه می شود.

ضایعات در پایان مرحله ایجاد شده است.

معادل آحاد تکمیل شده از نظر هزینه های تبدیل کدام است.

الف - ۵۴,۰۰۰ واحد ب - ۶۶,۰۰۰ واحد ج - ۶۱,۵۰۰ واحد د - ۶۵,۰۰۰ واحد

ج- مسایل فصل ۷

۷-۱- شرکت تولیدی مرغوبکار برای محاسبه بهای تمام شده محصول از سیستم هزینه یابی مرحله ای استفاده می نماید. محصولات این شرکت در یک مرحله ساخته می شود و پس از تکمیل به انبار کالای ساخته شده منتقل می گردد.

اطلاعات مربوط به تولید طی یک دوره مالی به قرار زیر است.

۱- مواد در آغاز مرحله به محصول اضافه می شود ولی هزینه های تبدیل در سرتاسر خط تولید به صورت یکنواخت اضافه می گردد.

۲- برای ساختن یک واحد محصول یک واحد مواد لازم است.

۳- مواد وارده به مرحله تعداد ۳۵/۰۰۰ واحد می باشد.

۴- موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره تعداد ۵,۰۰۰ واحد است که ۷۰٪ تکمیل می باشد.

۵- تعداد محصولات ساخته شده طی دوره ۲۵,۰۰۰ واحد است که به انبار کالای ساخته شده منتقل گردید.

۶- تعداد ضایعات عادی این مرحله ۴,۰۰۰ واحد و تعداد ضایعات غیرعادی ۱,۰۰۰ واحد می باشد.

۷- ضایعات این مرحله از قرار هر واحد ۱۵۰ ریال دارای ارزش فروش می باشد.

۸- در این مرحله از تولید بازرسی در ۵۰٪ عملیات تولیدی مرحله قرار دارد.

۹- هزینه های انجام شده طی دوره مالی به قرار زیر است.

مواد اولیه ۶,۳۰۰,۰۰۰ ریال هزینه های تبدیل ۴,۶۵۰,۰۰۰ ریال

۱۰- ضایعات مرحله اعم از عادی و غیرعادی از قرار هر واحد ۱۷۵ ریال نقداً بفروش رسید.

مطلوبست:

۱- تهیه گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله

۲- تهیه گزارش هزینه تولید مرحله

۷-۲- شرکت سهامی پاک سان از سیستم هزینه یابی مرحله ای جهت محاسبه بهای تمام شده محصول استفاده

می نماید. خط تولید این شرکت از دو مرحله یک و دو تشکیل شده و محصولات ساخته شده مرحله یک پس از تکمیل

به مرحله دو و سپس به انبار کالای ساخته شده منتقل می گردد.

اطلاعات مربوط به آمار تولید مراحل یک و دو در یک دوره مالی به قرار زیر است.

۱- مواد انتقال یافته به مرحله یک ۴۰,۰۰۰ واحد و محصولات ساخته شده این مرحله تعداد ۳۰,۰۰۰ واحد است که به مرحله دو منتقل گردیده است.

۲- تعداد موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره مرحله یک ۴,۰۰۰ واحد ۴۰٪ تکمیل می باشد.

۳- تعداد ضایعات عادی مرحله یک ۳/۰۰۰ واحد و تعداد ضایعات غیرعادی این مرحله هم ۳,۰۰۰ واحد می باشد.

۴- بازرسی در ۵۰٪ عملیات تولیدی مرحله یک قرارداد.

۵- تعداد موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره مرحله دو ۴,۰۰۰ واحد و ۷۰٪ تکمیل می باشد.

۶- تعداد ضایعات عادی و غیرعادی مرحله دو به ترتیب ۱۰۰۰ واحد و ۱۰۰۰ واحد است.

۷- تعداد محصولات ساخته شده مرحله دو ۲۴۰۰۰ واحد است که به انبار کالای ساخته شده منتقل گردیده است.

۸- بازرسی در مرحله دو در ۵۰٪ عملیات تولیدی قرارداد.

مطلوبست :

۱- تهیه گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله یک

۲- تهیه گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله دو

۳-۷- شرکت تولیدی برکت که از سیستم هزینه یابی مرحله ای استفاده می نماید. محصولات خود را در یک مرحله تولید می کند. اطلاعات مربوط به تولید در یک دوره مالی به شرح زیر است.

۱- برای ساختن یک واحد محصول یک واحد مواد لازم است.

۲- مواد اولیه در آغاز مرحله به محصول اضافه می شود ولی دستمزد و سربار بصورت یکنواخت در سرتاسر خط تولید اضافه می گردد.

۳- مواد اولیه وارده به مرحله تعداد ۱۸,۰۰۰ واحد جمعاً به مبلغ ۲,۱۶۰,۰۰۰ ریال می باشد.

۴- محصولات تکمیل شده طی دوره تعداد ۱۵,۰۰۰ واحد است.

۵- موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره تعداد ۳,۰۰۰ واحد می باشد که از نظر مواد اولیه ۱۰۰٪ تکمیل ولی از نظر مواد مستقیم، دستمزد مستقیم و سربار ساخت ۶۰٪ تکمیل می باشد.

۶- در این مرحله موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره و ضایعات وجود ندارد.

۷- هزینه های انجام شده در دوره مالی جاری به قرار زیر است.

مواد مستقیم ۸۴۰,۰۰۰ کار مستقیم ۱,۱۷۶,۰۰۰ ریال سربار ساخت ۶۷۲,۰۰۰ ریال

مطلوبست :

۱- تهیه گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله

۲- تهیه گزارش هزینه تولید مرحله و محاسبه بهای تمام شده کالای ساخته شده و بهای تمام شده موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره.

۴-۷- محصولات شرکت تولیدی کیوان برای تکمیل فقط از یک مرحله می گذرد سپس به انبار کالای ساخته شده منتقل می گردد. اطلاعات مربوط به تولید در این مرحله به قرار زیر است.

۱- مواد در آغاز مرحله به محصول اضافه می شود ولی هزینه های تبدیل شامل دستمزد مستقیم و سربار ساخت به صورت یکنواخت به محصول اضافه می گردد.

۲- مواد انتقال یافته به مرحله تعداد ۲۸,۰۰۰ واحد جمعاً به مبلغ ۴,۲۰۰,۰۰۰ ریال می باشد.

۳- سایر هزینه های انجام شده طی دوره شامل دستمزد مستقیم ۱,۹۲۶,۰۰۰ ریال و سربار ساخت مبلغ ۱,۲۸۴,۰۰۰ ریال می باشد.

۴- طی دوره تعداد ۱۵,۰۰۰ واحد محصول تکمیل شده و به انبار منتقل گردیده است.

۵- موجودی کالای در جریان ساخت دوره تعداد ۷/۰۰۰ واحد است که از نظر مواد ۱۰۰٪ و از نظر دستمزد مستقیم و سربار ساخت ۴۰٪ تکمیلی است.

۶- تعداد ضایعات عادی ۴,۵۰۰ واحد و تعداد ضایعات غیر عادی ۱/۵۰۰ واحد می باشد که تماماً غیر قابل فروش می باشد.

۷- در این مرحله از تولید بازرسی در ۶۰٪ عملیات مرحله قرارداد.

مطلوبست :

۱- تهیه گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله

۲- تهیه گزارش هزینه تولید مرحله یک برای دوره مالی جاری

۵-۷- شرکت تولیدی پیش تاز جهت محاسبه بهای تمام شده محصول از سیستم هزینه یابی مرحله ای استفاده می کند.

اطلاعات مربوط به تولید محصول در یکی از مراحل به قرار زیر است.

۱- مواد انتقالی به مرحله تعداد ۵۰,۰۰۰ واحد از قرار هر واحد ۳۰۰ ریال

۲- محصولات تکمیل شده طی دوره تعداد ۳۷,۰۰۰ واحد است.

۳- تعداد موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره مالی ۹,۰۰۰ واحد بوده که از نظر مواد ۱۰۰٪ تکمیل و از نظر دستمزد و سربار ۷۰٪ تکمیل می باشد.

۴- تعداد ضایعات عادی ۳,۰۰۰ واحد و تعداد ضایعات غیر عادی ۱,۰۰۰ واحد است.

۵- ضایعات مرحله بدون ارزش می باشد.

۶- بازرسی در ۵۰٪ عملیات تولیدی مرحله صورت می گیرد.

۷- موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره صفر است.

۸- سایر هزینه های انجام شده طی دوره مالی عبارت است از:

مواد اولیه ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال کار مستقیم ۵,۴۳۶,۰۰۰ ریال سربار ساخت ۳,۱۷۱,۰۰۰ ریال

مطلوبست :

۱- تهیه گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله

۲- تهیه گزارش هزینه تولید مرحله و محاسبه بهای تمام شده محصولات ساخته شده و موجودی کالای در جریان

ساخت پایان دوره

۶-۷- شرکت سهامی موفق بهای تمام شده محصولات را بر اساس سیستم هزینه یابی مرحله ای محاسبه می نماید.

اطلاعات مربوط به تولید در یک مرحله از تولید به قرار زیر است.

۱- مواد اولیه در آغاز مرحله به محصول اضافه می شود. و هزینه های تبدیل در سرتاسر خط تولید به صورت یکنواخت

به محصول اضافه می شود.

۲- مواد انتقالی به مرحله تعداد ۳۰,۰۰۰ واحد است که تعداد ۲۰,۰۰۰ واحد آن طی دوره مالی تکمیل گردیده

است.

۳- تعداد موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره ۵,۰۰۰ واحد ۶۰٪ تکمیل است.

۴- تعداد ضایعات عادی ۴,۰۰۰ واحد و تعداد ضایعات غیر عادی ۱/۰۰۰ واحد می باشد.

۵- بازرسی در این مرحله در ۳۰٪ عملیات تولید انجام می شود.

۶- در این مرحله از تولید موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره صفر است.

۷- هزینه های انجام شده طی دوره مالی عبارتند از:

مواد اولیه	۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال	مواد مستقیم	۴,۵۰۰,۰۰۰ ریال
------------	----------------	-------------	----------------

کار مستقیم	۱,۸۳۷,۵۰۰ ریال	سربار ساخت	۶۱۲,۵۰۰ ریال
------------	----------------	------------	--------------

۸- ضایعات این مرحله از قرار هر واحد ۱۲۰ ریال قابل فروش می باشد.

۹- ضایعات مرحله از قرار هر واحد ۱۰۰ ریال به صورت نقد به فروش رسیده است.

مطلوبست :

۱- تنظیم گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله

۲- تنظیم گزارش هزینه تولید مرحله و محاسبه بهای تمام شده محصولات ساخته شده و موجودی کالای در جریان

ساخت پایان دوره

۳- ثبت کلیه عملیات مربوط به مرحله در دفتر روزنامه

۴- انتقال اقلام ثبت شده به دفتر کل به فرم (T)

۷-۷- شرکت تولید لوازم خانگی محصولات را در یک مرحله تولید می نماید. اطلاعات مربوط به تولید طی یک

دوره مالی به قرار زیر است.

۱- تعداد مواد وارده به مرحله ۲۷,۰۰۰ واحد می باشد. که تعداد ۲۰,۰۰۰ واحد محصول در این مرحله تکمیل

گردیده است.

۲- تعداد موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره ۵,۰۰۰ واحد می باشد که ۸۰٪ تکمیل است.

۳- تعداد ضایعات عادی ۱/۵۰۰ واحد و تعداد ضایعات غیر عادی ۵۰۰ واحد است.

۴- بازرسی در ۶۰٪ عملیات تولید قرارداد دارد.

۵- ضایعات این مرحله از قرار هر واحد ۲۳۰ ریال قابل فروش می باشد.

۶- هزینه های انجام شده طی دوره مالی به قرار زیر است.

مواد انتقالی	۴,۵۹۰,۰۰۰ ریال	مواد اولیه	۳,۲۴۰,۰۰۰ ریال
کارمستقیم	۲,۸۹۸,۰۰۰ ریال	سربار ساخت	۲,۳۹۴,۰۰۰ ریال

مطلوبست :

۱- تنظیم گزارش معادل آحاد تکمیل شده

۲- تهیه گزارش هزینه تولید

۳- ثبت کلیه عملیات مربوط به مرحله در دفتر روزنامه

۷-۸ کارخانه گل بافت به تولید یک نوع محصول در دو مرحله الف و ب اشتغال دارد. اطلاعات مربوط به تولید

در دوره مالی جاری به قرار زیر است.

۱- مواد در آغاز مراحل تولیدی الف و ب به محصول اضافه می شود و هزینه های تبدیل در سرتاسر خط تولید مراحل

بطور یکنواخت اضافه می گردد.

۲- مواد اولیه وارده به مرحله الف ۲۰٪ واحد می باشد که بهای تمام شده آن مبلغ ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال است.

۲- اطلاعات آماری تولید:

مرحله الف	مرحله ب	
---		موجودی کالای در جریان ساخت اول دوره
۲۰,۰۰۰ واحد	؟	تعداد محصولات اقدام به تولید
۱۵,۰۰۰ واحد	۱۰,۰۰۰ واحد	تعداد محصولات ساخته شده و انتقال یافته
۳,۰۰۰ واحد ۳۰٪ تکمیل	۳,۰۰۰ واحد ۵۰٪ تکمیل	تعدادی موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره
۱,۰۰۰ واحد	۱,۰۰۰ واحد	تعداد ضایعات عادی
۱,۰۰۰ واحد	۱,۰۰۰ واحد	تعداد ضایعات غیر عادی
در ۴۰٪ عملیات تولید	در ۷۰٪ عملیات تولید	نقطه بازرسی

۳- هزینه های انجام شده طی دوره مالی جاری عبارت است از

مرحله الف	مرحله ب	
۶۰۰,۰۰۰ ریال	۱,۲۶۷,۵۰۰ ریال	مواد مستقیم
۱,۳۳۶,۰۰۰ ریال	۱,۳۱۰,۰۰۰ ریال	دستمزد مستقیم
۶۶۸,۰۰۰ ریال	۶۵۵,۰۰۰ ریال	سربار ساخت

۴- ضایعات مراحل الف و ب به ترتیب از قرار هر واحد ۱۷۵ ریال و ۲۲۵ ریال دارای ارزش فروش می باشد.

۵- ضایعات مراحل الف و ب به ترتیب از قرار هر واحد ۱۶۰ ریال و ۲۵۰ ریال نقداً به فروش رسیده است.

مطلوبست :

- تنظیم گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله الف
- تنظیم گزارش تولید مرحله الف
- تنظیم گزارش معادل آحاد تکمیل شده مرحله ب
- تنظیم گزارش هزینه تولید مرحله ب

ثبت کلیه عملیات مربوط به مراحل الف و ب در دفتر روزنامه و انتقال اقلام به حسابهای مربوط در دفتر کل در صورتیکه تعداد ۸,۰۰۰ واحد از محصولات ساخته شده در مرحله دو از قرار هر واحد ۹۴۰ ریال به طور نسبی به فروش رسیده باشد ثبتهای مربوط را انجام دهید.

۷-۹. اطلاعات مربوط به تولید یک نوع محصول در شرکت سهامی شب‌رنگ در دوره مالی جاری به قرار زیر است با توجه به اینکه خط تولید این شرکت از دو مرحله متوالی یک و دو تشکیل گردیده و کالای ساخته شده مرحله یک به مرحله دو انتقال می‌یابد و پس از تکمیل به انبار کالای ساخته شده منتقل می‌گردد. اطلاعات مربوط به تولید در دوره مالی جاری به قرار زیر است:

۱. مواد اولیه در آغاز مراحل یک و دو به محصول اضافه می‌شود. ولی هزینه‌های تبدیل در سرتاسر خط تولید مراحل به محصول اضافه می‌گردد.
۲. مواد وارده به مرحله یک تعداد ۳۸,۰۰۰ واحد از قرار هر واحد ۲۰۰ ریال می‌باشد.
۳. تعداد محصولات ساخته شده مرحله یک ۳۰/۰۰۰ واحد بوده که به مرحله دو منتقل شده است.
۴. تعداد موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره مرحله یک ۶,۰۰۰ واحد ۸۰٪ تکمیل می‌باشد.
۵. تعداد ضایعات عادی مرحله یک ۱/۵۰۰ واحد و تعداد ضایعات غیرعادی این مرحله ۵۰۰ واحد است.
۶. بازرسی در مرحله یک در ۴۰٪ عملیات تولیدی این مرحله قرار دارد.
۷. اطلاعات مربوط به هزینه‌های یک واحد محصول در مرحله یک به قرار زیر است:

هزینه‌های یک واحد

مواد اولیه	۲۰۰ ریال
مواد مستقیم	۱۰۰ ریال
دستمزد مستقیم	۶۰ ریال
سربار ساخت	۴۰ ریال
سهم ضایعات عادی	؟

۸. تعداد محصولات تکمیل شده مرحله دو ۲۵/۰۰۰ واحد و تعداد موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره مرحله دو ۳/۰۰۰ واحد ۷۰٪ تکمیل می‌باشد.
۹. تعداد ضایعات عادی مرحله دو ۱,۰۰۰ واحد و تعداد ضایعات غیرعادی این مرحله نیز ۱,۰۰۰ واحد می‌باشد.

۱۰- بازرسی در مرحله دو در ۶۰٪ عملیات تولید این مرحله قرار دارد.

۱۱- هزینه های یک واحد محصول و اطلاعات مربوط به آن به قرار زیر است:

هزینه های یک واحد

مواد انتقالی از مرحله یک	؟ ریال
مواد مستقیم	۱۵۰ ریال
دستمزد مستقیم	۸۰ ریال
سربار ساخت	۷۰ ریال
سهم ضایعات عادی	؟

۱۲- پیش بینی فروش یک واحد ضایعات عادی و غیر عادی مراحل یک و دو به ترتیب ۲۰۰ ریال و ۴۲۰ ریال می باشد.

مطلوبست :

۱- محاسبه هزینه های انجام شده طی دوره مالی در مرحله یک شامل، هزینه مواد اولیه ، مواد مستقیم دستمزد مستقیم و سربار ساخت با محاسبه معادل آحاد تکمیل شده مربوط به هر هزینه .

۲- تنظیم گزارش تولید مرحله یک

۳- محاسبه بهای تمام شده ضایعات عادی مرحله یک و نیز محاسبه تاثیر ضایعات عادی بر بهای تمام شده یک واحد کالای ساخته شده مرحله یک

۴- محاسبه هزینه های انجام شده در مرحله دو طی دوره مالی جاری ، شامل مواد انتقال یافته از مرحله یک ، مواد مستقیم ، دستمزد مستقیم و سربار ساخت. یا محاسبه معادل آحاد تکمیل شده مربوط به هر هزینه

۵- محاسبه بهای تمام شده ضایعات عادی مرحله دو و نیز محاسبه تاثیر ضایعات عادی بر بهای تمام شده یک واحد محصول ساخته شده مرحله دو . که به انبار کالای ساخته شده منتقل گردیده است.

۶- تنظیم گزارش هزینه تولید مرحله دو

۷- ثبت کلیه عملیات مربوط به مراحل یک و دو در دفتر روزنامه و انتقال آن به دفتر کل

۸- اگر طی دوره مالی جاری تعداد ۱۸,۰۰۰ واحد محصول با سودی معادل ۳۰٪ نسبت به بهای تمام شده به فروش رسیده باشد. بهای فروش یک واحد و بهای فروش کل را محاسبه نمایند.

۹- در صورتیکه فروش کالانقداً انجام شده باشد. ثبت روزنامه آنرا بنویسید.

۱۰-۷- اطلاعات مربوط به تولید محصول در شرکت تولیدی سرشار که دارای دو مرحله متوالی تولید است در دوره

مالی جاری به قرار زیر است:

۱- مواد در آغاز مرحله به محصول اضافه می شود و هزینه های تبدیل در سرتاسر مراحل تولید به صورت یکنواخت

اضافه می گردد.

- ۲- برای تولید هریک واحد محصول فقط یک واحد مواد به مصرف میرسد.
- ۳- مواد اولیه وارده به مرحله یک ۶۵/۰۰۰ واحد می باشد.
- ۴- تعداد محصولات ساخته شده مرحله یک ۵۰/۰۰۰ واحد و تعداد موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره ۱۰,۰۰۰ واحد می باشد که ۷۰٪ تکمیلی است.
- ۵- تعداد ضایعات عادی مرحله یک ۴,۰۰۰ واحد و تعداد ضایعات غیرعادی ۱,۰۰۰ واحد است.
- ۶- بازرسی در ۳۰٪ عملیات تولیدی مرحله یک قرارداد.
- ۷- محصولات انتقال به مرحله دو تعداد ۵۰,۰۰۰ واحد
- ۸- تعداد محصولات ساخته شده مرحله دو ۴۰,۰۰۰ واحد و تعداد موجودی کالای در جریان ساخت مرحله دو در پایان دوره ۵,۰۰۰ واحد ۹۰٪ تکمیل است.
- ۹- تعداد ضایعات عادی مرحله دو ۴/۰۰۰ واحد و تعداد ضایعات غیرعادی این مرحله ۱/۰۰۰ واحد می باشد.
- ۱۰- بازرسی در مرحله دو در ۴۰٪ عملیات تولیدی این مرحله قرارداد.
- ۱۱- هزینه های انجام شده برای یک واحد محصول در مراحل یک و دو به قرار زیر است:

یک واحد در مرحله دو	یک واحد در مرحله یک	
؟	۶۰ ریال	مواد اولیه
۲۰ ریال	۲۰ ریال	مواد مستقیم
۲۰ ریال	۸۰ ریال	دستمزد مستقیم
۱۰ ریال	۴۰ ریال	سربار ساخت
؟	؟	سهم ضایعات عادی
؟	؟	بهای تمام شده یک واحد

- ۱۲- پیش بینی فروش یک واحد ضایعات مرحله یک و مرحله دو به ترتیب ۶۰ ریال و ۱۳۵ ریال می باشد.
- ۱۳- ضایعات مرحله یک از قرار هر واحد ۹۰ ریال و ضایعات مرحله دو از قرار هر واحد ۱۶۰ ریال نقداً به فروش رسید.
- مطلوبست:

- ۱- محاسبه هزینه های انجام شده طی دوره مالی جاری در مراحل تولیدی یک و دو شامل مواد اولیه مواد مستقیم، دستمزد مستقیم و سربار ساخت، با محاسبه معادل آحاد تکمیل شده مربوط به هر هزینه برای هریک از مراحل به صورت جداگانه
- ۲- تنظیم گزارش تولید برای مراحل یک و دو به صورت جداگانه
- ۳- محاسبه بهای تمام شده کالای ساخته شده، موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره ضایعات عادی و ضایعات غیرعادی هر مرحله به طور جداگانه

۴- ثبت کلیه عملیات مربوط به دوایر تولیدی یک و دو در دفتر روزنامه و انتقال اقلام ثبت شده به حسابهای مربوط در دفتر کل.

۵- طی دوره مالی جاری تعداد ۳۰,۰۰۰ واحد از کالای ساخته شده مرحله دو با سودی معادل ۲۵٪ علاوه بر بهای تمام شده نقداً به فروش رسیده است. ثبت مربوط را انجام دهید.

۶- تنظیم گزارش بهای تمام شده کالای فروش رفته و گزارش سود و زیان با توجه به اینکه هزینه های اداری و عمومی مبلغ ۴۵۰,۰۰۰ ریال و هزینه های توزیع و فروش مبلغ ۶۵۰,۰۰۰ ریال می باشد.

۷-۱۱ خط تولید شرکت سهامی امین از دو مرحله متوالی (۲ و ۱) تشکیل شده است. محصولات تکمیل شده مرحله یک به مرحله دو منتقل شده و پس از تکمیل به انبار کالای ساخته شده منتقل می گردد.

اطلاعات مربوط به تولید محصول در دوره مالی جاری به قرار زیر است:

مواد انتقالی به مرحله یک ۷,۶۰۰ واحد جمعاً به مبلغ ۳,۸۰۰,۰۰۰ ریال می باشد.

هزینه های انجام شده در مراحل یک و دو عبارت است از:

شرح عوامل هزینه	مرحله یک	مرحله دو
مواد اولیه	۵۳۲,۰۰۰	۴۷۶,۰۰۰
دستمزد مستقیم	۵۳۴,۰۰۰	۵۲۴,۸۰۰
سربار ساخت	۳۵۶,۰۰۰	۲۹۵,۲۰۰

تعداد محصولات تکمیل شده مرحله یک ۶/۸۰۰ واحد و تعداد محصولات تکمیل شده مرحله دو ۶/۲۰۰ واحد می باشد.

موجودی کالای در جریان ساخت مراحل یک و دو به لحاظ درجه تکمیل به قرار زیر است.

مراحل	مواد انتقالی	مواد اولیه	دستمزد مستقیم	سربار ساخت
مرحله یک	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۴۰	٪۴۰
مرحله دو	٪۱۰۰	٪۱۰۰	٪۶۰	٪۶۰

در مراحل یک و دو در ابتدای دوره مالی موجودی کالای در جریان ساخت وجود ندارد.

در مراحل یک و دو افت و ضایعات وجود ندارد.

در هر مرحله از تولید برای ساختن یک واحد محصول یک واحد مواد لازم است.

مطلوبست:

۱- تنظیم حساب کالای در جریان ساخت مراحل یک و دو و حساب موجودی کالای ساخته شده

۲- محاسبه بهای تمام شده کالای ساخته شده و بهای تمام شده موجودی کالای در جریان ساخت پایان دوره هر

مرحله به تفکیک عوامل هزینه

۳- ثبت بهای تمام شده محصولات انتقال یافته هر مرحله

منابع و مآخذ

- ۱- حسابداری صنعتی جلد (۱) نشریه-۳۶ مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری / حسابرسی عزیز علی ور و دکتر رضا شاهنگ ۱۳۷۵
- ۲- حسابداری صنعتی جلد (۱) و (۲) عزیز علی ور ۱۳۸۱
- ۳- حسابداری صنعتی فنی و حرفه‌ای
- ۴- حسابداری صنعتی (۲۱) سورن آبنوس ۱۳۸۷

